॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯೇ

ಇತಿವುತ್ತಕಪಾಳಿ

೧. ಏಕಕನಿಪಾತೋ

೧. ಪಠಮವಗ್ಗೋ

೧. ಲೋಭಸುತ್ತಂ

೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

‘‘ಏಕಧಮ್ಮಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ಲೋಭಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಾ’’ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

‘‘ಯೇನ ಲೋಭೇನ ಲುದ್ಧಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಲೋಭಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ’’ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ದೋಸಸುತ್ತಂ

೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

‘‘ಏಕಧಮ್ಮಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ದೋಸಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಾ’’ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

‘‘ಯೇನ ದೋಸೇನ ದುಟ್ಠಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ದೋಸಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ’’ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ಮೋಹಸುತ್ತಂ

೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏಕಧಮ್ಮಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ಮೋಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ಮೋಹೇನ ಮೂಳ್ಹಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಮೋಹಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಕೋಧಸುತ್ತಂ

೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏಕಧಮ್ಮಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ಕೋಧಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ಕೋಧೇನ ಕುದ್ಧಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಕೋಧಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಮಕ್ಖಸುತ್ತಂ

೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏಕಧಮ್ಮಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ಮಕ್ಖಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ಮಕ್ಖೇನ ಮಕ್ಖಾಸೇ [ಮಕ್ಖಿತಾಸೇ (ಸ್ಯಾ॰)], ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಮಕ್ಖಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ಮಾನಸುತ್ತಂ

೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏಕಧಮ್ಮಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ಮಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಥ; ಅಹಂ ವೋ ಪಾಟಿಭೋಗೋ ಅನಾಗಾಮಿತಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ಮಾನೇನ ಮತ್ತಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಮಾನಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಸಬ್ಬಪರಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಂ

೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಸಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ। ಸಬ್ಬಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನಂ ಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಾಜಯಂ ಪಜಹಂ ಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೋ ಸಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬತೋ ಞತ್ವಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥೇಸು ನ ರಜ್ಜತಿ।
ಸ ವೇ ಸಬ್ಬಪರಿಞ್ಞಾ [ಸಬ್ಬಂ ಪರಿಞ್ಞಾ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಸೋ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಮುಪಚ್ಚಗಾ”ತಿ [ಸಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪಚ್ಚಗಾತಿ (ಸ್ಯಾ॰), ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಂ ಉಪಚ್ಚಗಾತಿ (ಪೀ॰ ಅಟ್ಠ॰)]॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ಮಾನಪರಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಂ

೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಮಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ । ಮಾನಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನಂ ಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಾಜಯಂ ಪಜಹಂ ಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಮಾನುಪೇತಾ ಅಯಂ ಪಜಾ, ಮಾನಗನ್ಥಾ ಭವೇ ರತಾ।
ಮಾನಂ ಅಪರಿಜಾನನ್ತಾ, ಆಗನ್ತಾರೋ ಪುನಬ್ಭವಂ॥

“ಯೇ ಚ ಮಾನಂ ಪಹನ್ತ್ವಾನ, ವಿಮುತ್ತಾ ಮಾನಸಙ್ಖಯೇ।
ತೇ ಮಾನಗನ್ಥಾಭಿಭುನೋ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಮುಪಚ್ಚಗು”ನ್ತಿ [ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಂ ಉಪಚ್ಚಗುನ್ತಿ (ಪೀ॰), ಸಬ್ಬಂ ದುಕ್ಖಂ ಉಪಚ್ಚಗುನ್ತಿ (ಅಟ್ಠಕಥಾ)]॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ಲೋಭಪರಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಂ

೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಲೋಭಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ। ಲೋಭಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನಂ ಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಾಜಯಂ ಪಜಹಂ ಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ಲೋಭೇನ ಲುದ್ಧಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಲೋಭಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ದೋಸಪರಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಂ

೧೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದೋಸಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ। ದೋಸಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನಂ ಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಾಜಯಂ ಪಜಹಂ ಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ದೋಸೇನ ದುಟ್ಠಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ದೋಸಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

ಪಠಮೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ –

ರಾಗದೋಸಾ ಅಥ ಮೋಹೋ, ಕೋಧಮಕ್ಖಾ ಮಾನಂ ಸಬ್ಬಂ।
ಮಾನತೋ ರಾಗದೋಸಾ ಪುನ ದ್ವೇ, ಪಕಾಸಿತಾ ವಗ್ಗಮಾಹು ಪಠಮನ್ತಿ॥

೨. ದುತಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ಮೋಹಪರಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಂ

೧೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಮೋಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ। ಮೋಹಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನಂ ಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಾಜಯಂ ಪಜಹಂ ಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ಮೋಹೇನ ಮೂಳ್ಹಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಮೋಹಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಕೋಧಪರಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಂ

೧೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಕೋಧಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ। ಕೋಧಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನಂ ಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಾಜಯಂ ಪಜಹಂ ಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ಕೋಧೇನ ಕುದ್ಧಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಕೋಧಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।
ಪಹಾಯ ನ ಪುನಾಯನ್ತಿ, ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಕುದಾಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩.ಮಕ್ಖಪರಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಂ

೧೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಮಕ್ಖಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಭಿಜಾನಂ ಅಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಅವಿರಾಜಯಂ ಅಪ್ಪಜಹಂ ಅಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ। ಮಕ್ಖಞ್ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಜಾನಂ ಪರಿಜಾನಂ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ವಿರಾಜಯಂ ಪಜಹಂ ಭಬ್ಬೋ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇನ ಮಕ್ಖೇನ ಮಕ್ಖಾಸೇ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ।
ತಂ ಮಕ್ಖಂ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ, ಪಜಹನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸಿನೋ।

pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācana"nti.

ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti. tatiyaṃ.

೪. ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಸುತ್ತಂ

೧೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕನೀವರಣಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಯೇನ [ಯೇನೇವಂ (?)] ನೀವರಣೇನ ನಿವುತಾ ಪಜಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಸನ್ಧಾವನ್ತಿ ಸಂಸರನ್ತಿ ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಂ [ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣೇನ (?)]। ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣೇನ ಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಿವುತಾ ಪಜಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಸನ್ಧಾವನ್ತಿ ಸಂಸರನ್ತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ನತ್ಥಞ್ಞೋ ಏಕಧಮ್ಮೋಪಿ, ಯೇನೇವಂ [ಯೇನೇವ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ನಿವುತಾ ಪಜಾ।
ಸಂಸರನ್ತಿ ಅಹೋರತ್ತಂ, ಯಥಾ ಮೋಹೇನ ಆವುತಾ॥

"ಯೇ ಚ ಮೋಹಂ ಪಹನ್ತ್ವಾನ, ತಮೋಖನ್ಧಂ [ತಮೋಕ್ಖನ್ಧಂ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಪದಾಲಯುಂ।
ನ ತೇ ಪುನ ಸಂಸರನ್ತಿ, ಹೇತು ತೇಸಂ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನಸುತ್ತಂ

೧೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಸಂಯೋಜನಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಯೇನ [ಯೇನೇವಂ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸಂಯೋಜನೇನ ಸಂಯುತ್ತಾ ಸತ್ತಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಸನ್ಧಾವನ್ತಿ ಸಂಸರನ್ತಿ ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನಂ [ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನೇನ (?)]। ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನೇನ ಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಂಯುತ್ತಾ ಸತ್ತಾ ದೀಘರತ್ತಂ ಸನ್ಧಾವನ್ತಿ ಸಂಸರನ್ತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ, ದೀಘಮದ್ಧಾನ ಸಂಸರಂ।
ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವಂ [ಇತ್ಥಮ್ಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವಂ (ಸ್ಯಾ॰)], ಸಂಸಾರಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ॥

"ಏತಮಾದೀನವಂ [ಏವಮಾದೀನವಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಞತ್ವಾ, ತಣ್ಹಂ [ತಣ್ಹಾ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಂ।
ವೀತತಣ್ಹೋ ಅನಾದಾನೋ, ಸತೋ ಭಿಕ್ಖು ಪರಿಬ್ಬಜೇ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ಪಠಮಸೇಖಸುತ್ತಂ

೧೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ಸೇಖಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸಸ್ಸ ಅನುತ್ತರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಪತ್ಥಯಮಾನಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಕರಿತ್ವಾ ನಾಞ್ಞಂ ಏಕಙ್ಗಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಯಂ ಏವಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ। ಯೋನಿಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ , ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿ । ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ, ಧಮ್ಮೋ ಸೇಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ।
ನತ್ಥಞ್ಞೋ ಏವಂ ಬಹುಕಾರೋ, ಉತ್ತಮತ್ಥಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ।
ಯೋನಿಸೋ ಪದಹಂ ಭಿಕ್ಖು, ಖಯಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಾಪುಣೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ದುತಿಯಸೇಖಸುತ್ತಂ

೧೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಸೇಖಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸಸ್ಸ ಅನುತ್ತರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಪತ್ಥಯಮಾನಸ್ಸ ವಿಹರತೋ ಬಾಹಿರಂ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಕರಿತ್ವಾ ನಾಞ್ಞಂ ಏಕಙ್ಗಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಯಂ ಏವಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ಯಥಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ। ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ, ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಸಗಾರವೋ।
ಕರಂ ಮಿತ್ತಾನಂ ವಚನಂ, ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಪತಿಸ್ಸತೋ।
ಪಾಪುಣೇ ಅನುಪುಬ್ಬೇನ, ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ಸಙ್ಘಭೇದಸುತ್ತಂ

೧೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏಕಧಮ್ಮೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹುಜನಾಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಾಸುಖಾಯ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಅನತ್ಥಾಯ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ। ಕತಮೋ ಏಕಧಮ್ಮೋ? ಸಙ್ಘಭೇದೋ। ಸಙ್ಘೇ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿನ್ನೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಭಣ್ಡನಾನಿ ಚೇವ ಹೋನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪರಿಭಾಸಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ , ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪರಿಕ್ಖೇಪಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾ ಚೇವ ನಪ್ಪಸೀದನ್ತಿ, ಪಸನ್ನಾನಞ್ಚ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಹೋತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಆಪಾಯಿಕೋ ನೇರಯಿಕೋ, ಕಪ್ಪಟ್ಠೋ ಸಙ್ಘಭೇದಕೋ।
ವಗ್ಗಾರಾಮೋ ಅಧಮ್ಮಟ್ಠೋ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾ ಪಧಂಸತಿ [ಯೋಗಕ್ಖೇಮತೋ ಧಂಸತಿ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰), ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾ ವಿಮಂಸತಿ (ಸೀ॰ ಕ॰)]।

ಸಙ್ಘಂ ಸಮಗ್ಗಂ ಭೇತ್ವಾನ [ಭಿತ್ವಾನ (ಸೀ॰ ಕ॰), ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ (ಚೂಳವ॰ ೩೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೩೯)], ಕಪ್ಪಂ ನಿರಯಮ್ಹಿ ಪಚ್ಚತೀ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ಸಙ್ಘಸಾಮಗ್ಗೀಸುತ್ತಂ

೧೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

"ಏಕಧಮ್ಮೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ। ಕತಮೋ ಏಕಧಮ್ಮೋ ? ಸಙ್ಘಸಾಮಗ್ಗೀ। ಸಙ್ಘೇ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಗ್ಗೇ ನ ಚೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಭಣ್ಡನಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪರಿಭಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪರಿಕ್ಖೇಪಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾ ಚೇವ ಪಸೀದನ್ತಿ, ಪಸನ್ನಾನಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವೋ ಹೋತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

"ಸುಖಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಾಮಗ್ಗೀ, ಸಮಗ್ಗಾನಞ್ಚನುಗ್ಗಹೋ।
ಸಮಗ್ಗರತೋ ಧಮ್ಮಟ್ಠೋ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾ ನ ಧಂಸತಿ।
ಸಙ್ಘಂ ಸಮಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾನ, ಕಪ್ಪಂ ಸಗ್ಗಮ್ಹಿ ಮೋದತೀ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತಸುತ್ತಂ

೨೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

"ಇಧಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತಂ ಏವಂ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋ ಪರಿಚ್ಚ ಪಜಾನಾಮಿ – 'ಇಮಮ್ಹಿ ಚಾಯಂ ಸಮಯೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಲಙ್ಕರೇಯ್ಯ ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ನಿರಯೇ'। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಚಿತ್ತಂ ಹಿಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪದುಟ್ಠಂ। ಚೇತೋಪದೋಸಹೇತು ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

"ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾನ, ಏಕಚ್ಚಂ ಇಧ ಪುಗ್ಗಲಂ।
ಏತಮತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ, ಬುದ್ಧೋ ಭಿಕ್ಖೂನ ಸನ್ತಿಕೇ॥

"ಇಮಮ್ಹಿ ಚಾಯಂ ಸಮಯೇ, ಕಾಲಂ ಕಯಿರಾಥ ಪುಗ್ಗಲೋ।
ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಚಿತ್ತಂ ಹಿಸ್ಸ ಪದೂಸಿತಂ॥

"ಯಥಾ ಹರಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ತಥಾವಿಧೋ।
ಚೇತೋಪದೋಸಹೇತು ಹಿ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

ದುತಿಯೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಮೋಹೋ ಕೋಧೋ ಅಥ ಮಕ್ಖೋ, ವಿಜ್ಜಾ ತಣ್ಹಾ ಸೇಖದುವೇ ಚ।
ಭೇದೋ ಸಾಮಗ್ಗಿಪುಗ್ಗಲೋ [ಮೋಹಕೋಧ ಅಥ ಮಕ್ಖಾಗತೋ, ಮೂಹಾ ಕಾಮಸೇಕ್ಖದುವೇ। ಭೇದಸಾಮಗ್ಗಪುಗ್ಗಲೋ ಚ (ಸೀ॰ ಕ॰) ಮೋಹಕೋಧಾ ಅಥ ಮಕ್ಖೋ ಮೋಹಕಾಮಾ ಸೇಕ್ಖಾ ದುವೇ। ಭೇದಮೋದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಚ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)],
ವಗ್ಗಮಾಹು ದುತಿಯನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ॥

೩. ತತಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಸುತ್ತಂ

೨೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

''ಇಧಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಂ ಏವಂ ಚೇತಸಾ ಚೇತೋ ಪರಿಚ್ಚ ಪಜಾನಾಮಿ - 'ಇಮಮ್ಹಿ ಚಾಯಂ ಸಮಯೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಲಂ ಕರೇಯ್ಯ ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ಸಗ್ಗೇ'। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಚಿತ್ತಂ ಹಿಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಸನ್ನಂ। ಚೇತೋಪಸಾದಹೇತು ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ''ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

''ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಂ ಞತ್ವಾನ, ಏಕಚ್ಚಂ ಇಧ ಪುಗ್ಗಲಂ।
ಏತಮತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ, ಬುದ್ಧೋ ಭಿಕ್ಖೂನ ಸನ್ತಿಕೇ॥

''ಇಮಮ್ಹಿ ಚಾಯಂ ಸಮಯೇ, ಕಾಲಂ ಕಯಿರಾಥ ಪುಗ್ಗಲೋ।
ಸುಗತಿಂ ಉಪಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಚಿತ್ತಂ ಹಿಸ್ಸ ಪಸಾದಿತಂ॥

''ಯಥಾ ಹರಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ, ಏವಮೇವ ತಥಾವಿಧೋ।
ಚೇತೋಪಸಾದಹೇತು ಹಿ, ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸುಗ್ಗತಿ''ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಮೇತ್ತಸುತ್ತಂ

೨೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

''ಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಞ್ಞಾನಂ ಭಾಯಿತ್ಥ । ಸುಖಸ್ಸೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿವಚನಂ ಇಟ್ಠಸ್ಸ ಕನ್ತಸ್ಸ ಪಿಯಸ್ಸ ಮನಾಪಸ್ಸ ಯದಿದಂ ಪುಞ್ಞಾನಿ [ಪುಞ್ಞಾನನ್ತಿ, (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೨)]। ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೀಘರತ್ತಂ ಕತಾನಂ ಪುಞ್ಞಾನಂ ಇಟ್ಠಂ ಕನ್ತಂ ಪಿಯಂ ಮನಾಪಂ ವಿಪಾಕಂ ಪಚ್ಚನುಭೂತಂ। ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಸತ್ತ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪೇ ನಯಿಮಂ ಲೋಕಂ ಪುನರಾಗಮಾಸಿಂ। ಸಂವಟ್ಟಮಾನೇ ಸುದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಪ್ಪೇ ಆಭಸ್ಸರೂಪಗೋ ಹೋಮಿ; ವಿವಟ್ಟಮಾನೇ ಕಪ್ಪೇ ಸುಞ್ಞಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಂ ಉಪಪಜ್ಜಾಮಿ।

“ತತ್ರ ಸುದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಹೋಮಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ಅಭಿಭೂ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥುದಸೋ ವಸವತ್ತೀ। ಛತ್ತಿಂಸಕ್ಖತ್ತುಂ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಕ್ಕೋ ಅಹೋಸಿಂ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ; ಅನೇಕಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಧಮ್ಮಿಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಚಾತುರನ್ತೋ ವಿಜಿತಾವೀ ಜನಪದತ್ಥಾವರಿಯಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ತರತನಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಪದೇಸರಜ್ಜಸ್ಸ!

“ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏತದಹೋಸಿ – ‘ಕಿಸ್ಸ ನು ಖೋ ಮೇ ಇದಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಫಲಂ, ಕಿಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕೋ, ಯೇನಾಹಂ ಏತರಹಿ ಏವಂಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಏವಂಮಹಾನುಭಾವೋ’ತಿ? ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏತದಹೋಸಿ – ‘ತಿಣ್ಣಂ ಖೋ ಮೇ ಇದಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಫಲಂ, ತಿಣ್ಣಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ವಿಪಾಕೋ, ಯೇನಾಹಂ ಏತರಹಿ ಏವಂಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಏವಂಮಹಾನುಭಾವೋತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ [ಸೇಯ್ಯಥೀದಂ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಕಂ॰ ಪೀ॰)] – ದಾನಸ್ಸ, ದಮಸ್ಸ, ಸಞ್ಞಮಸ್ಸಾ’”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಪುಞ್ಞಮೇವ ಸೋ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಆಯತಗ್ಗಂ ಸುಖುದ್ರಯಂ।
ದಾನಞ್ಚ ಸಮಚರಿಯಞ್ಚ, ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಞ್ಚ ಭಾವಯೇ॥

“ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವಯಿತ್ವಾ, ತಯೋ ಸುಖಸಮುದ್ದಯೇ [ಸುಖಸಮುದ್ರಯೇ (ಸೀ॰ ಅಟ್ಠ॰)]।
ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಂ [ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಂ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰), ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ (?)] ಸುಖಂ ಲೋಕಂ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಉಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ಉಭಯತ್ಥಸುತ್ತಂ

೨೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏಕಧಮ್ಮೋ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಾವಿತೋ ಬಹುಲೀಕತೋ ಉಭೋ ಅತ್ಥೇ ಸಮಧಿಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠತಿ – ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಞ್ಚೇವ ಅತ್ಥಂ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಚ। ಕತಮೋ ಏಕಧಮ್ಮೋ? ಅಪ್ಪಮಾದೋ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಅಯಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಧಮ್ಮೋ ಭಾವಿತೋ ಬಹುಲೀಕತೋ ಉಭೋ ಅತ್ಥೇ ಸಮಧಿಗಯ್ಹ ತಿಟ್ಠತಿ – ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಞ್ಚೇವ ಅತ್ಥಂ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಚಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಅಪ್ಪಮಾದಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಸು ಪಣ್ಡಿತಾ।
ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಉಭೋ ಅತ್ಥೇ, ಅಧಿಗಣ್ಹಾತಿ ಪಣ್ಡಿತೋ॥

“ದಿಟ್ಠೇ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಯೋ ಚತ್ಥೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ।
ಅತ್ಥಾಭಿಸಮಯಾ ಧೀರೋ, ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಅಟ್ಠಿಪುಞ್ಜಸುತ್ತಂ

೨೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏಕಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಪ್ಪಂ ಸನ್ಧಾವತೋ ಸಂಸರತೋ ಸಿಯಾ ಏವಂ ಮಹಾ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೋ ಅಟ್ಠಿಪುಞ್ಜೋ ಅಟ್ಠಿರಾಸಿ ಯಥಾಯಂ ವೇಪುಲ್ಲೋ ಪಬ್ಬತೋ; ಸಚೇ ಸಂಹಾರಕೋ ಅಸ್ಸ, ಸಮ್ಭತಞ್ಚ ನ ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಏಕಸ್ಸೇಕೇನ ಕಪ್ಪೇನ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಟ್ಠಿಸಞ್ಚಯೋ।
ಸಿಯಾ ಪಬ್ಬತಸಮೋ ರಾಸಿ, ಇತಿ ವುತ್ತಂ ಮಹೇಸಿನಾ॥

“ಸೋ ಖೋ ಪನಾಯಂ ಅಕ್ಖಾತೋ, ವೇಪುಲ್ಲೋ ಪಬ್ಬತೋ ಮಹಾ।
ಉತ್ತರೋ ಗಿಜ್ಝಕೂಟಸ್ಸ, ಮಗಧಾನಂ ಗಿರಿಬ್ಬಜೇ॥

“ಯತೋ ಚ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತಿ।
ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಮುಪ್ಪಾದಂ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅತಿಕ್ಕಮಂ।
ಅರಿಯಞ್ಚಟ್ಠಙ್ಗಿಕಂ ಮಗ್ಗಂ, ದುಕ್ಖೂಪಸಮಗಾಮಿನಂ॥

“ಸ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಪರಮಂ, ಸನ್ಧಾವಿತ್ವಾನ ಪುಗ್ಗಲೋ।
ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯಾ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಮುಸಾವಾದಸುತ್ತಂ

೨೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏಕಧಮ್ಮಂ ಅತೀತಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನಾಹಂ ತಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಅಕರಣೀಯನ್ತಿ ವದಾಮಿ। ಕತಮಂ ಏಕಧಮ್ಮಂ? ಯದಿದಂ [ಯಥಯಿದಂ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰), ಯಥಾಯಿದಂ (ಪೀ॰)] ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಏಕಧಮ್ಮಂ ಅತೀತಸ್ಸ, ಮುಸಾವಾದಿಸ್ಸ ಜನ್ತುನೋ।
ವಿತಿಣ್ಣಪರಲೋಕಸ್ಸ, ನತ್ಥಿ ಪಾಪಂ ಅಕಾರಿಯ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ದಾನಸುತ್ತಂ

೨೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಏವಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಜಾನೇಯ್ಯುಂ ದಾನಸಂವಿಭಾಗಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಯಥಾಹಂ ಜಾನಾಮಿ, ನ ಅದತ್ವಾ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ನ ಚ ನೇಸಂ ಮಚ್ಛೇರಮಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ಯೋಪಿ ನೇಸಂ ಅಸ್ಸ ಚರಿಮೋ ಆಲೋಪೋ ಚರಿಮಂ ಕಬಳಂ, ತತೋಪಿ ನ ಅಸಂವಿಭಜಿತ್ವಾ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ಸಚೇ ನೇಸಂ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾ ಅಸ್ಸು। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ನ ಏವಂ

ಜಾನನ್ತಿ ದಾನಸಂವಿಭಾಗಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಯಥಾಹಂ ಜಾನಾಮಿ, ತಸ್ಮಾ ಅದತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ಮಚ್ಛೇರಮಲಞ್ಚ ನೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತೀ''ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

''ಏವಂ ಚೇ ಸತ್ತಾ ಜಾನೇಯ್ಯುಂ, ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮಹೇಸಿನಾ।
ವಿಪಾಕಂ ಸಂವಿಭಾಗಸ್ಸ, ಯಥಾ ಹೋತಿ ಮಹಪ್ಫಲಂ॥

''ವಿನೇಯ್ಯ ಮಚ್ಛೇರಮಲಂ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ।
ದಜ್ಜುಂ ಕಾಲೇನ ಅರಿಯೇಸು, ಯತ್ಥ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ॥

''ಅನ್ನಞ್ಚ ದತ್ವಾ [ದತ್ವಾನ (ಸ್ಯಾ॰)] ಬಹುನೋ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇಸು ದಕ್ಖಿಣಂ।
ಇತೋ ಚುತಾ ಮನುಸ್ಸತ್ತಾ, ಸಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ದಾಯಕಾ॥

''ತೇ ಚ ಸಗ್ಗಗತಾ [ಸಗ್ಗಂ ಗತಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ತತ್ಥ, ಮೋದನ್ತಿ ಕಾಮಕಾಮಿನೋ।
ವಿಪಾಕಂ ಸಂವಿಭಾಗಸ್ಸ, ಅನುಭೋನ್ತಿ ಅಮಚ್ಛರಾ''ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಸುತ್ತಂ

೧೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

''ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಓಪಧಿಕಾನಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ। ಮೇತ್ತಾಯೇವ ತಾನಿ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಅಧಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾಸತೇ ಚ ತಪತೇ ಚ ವಿರೋಚತಿ ಚ।

''ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾ ಕಾಚಿ ತಾರಕರೂಪಾನಂ ಪಭಾ ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಚನ್ದಿಯಾ ಪಭಾಯ ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ, ಚನ್ದಪಭಾಯೇವ ತಾ ಅಧಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾಸತೇ ಚ ತಪತೇ ಚ ವಿರೋಚತಿ ಚ; ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಓಪಧಿಕಾನಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ, ಮೇತ್ತಾಯೇವ ತಾನಿ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಅಧಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾಸತೇ ಚ ತಪತೇ ಚ ವಿರೋಚತಿ ಚ।

''ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಸ್ಸಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮೇ ಮಾಸೇ ಸರದಸಮಯೇ ವಿದ್ಧೇ ವಿಗತವಲಾಹಕೇ ದೇವೇ [ನಭೇ (ಸೀ॰)] ಆದಿಚ್ಚೋ ನಭಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಕ್ಕಮಾನೋ [ಅಬ್ಭುಗ್ಗಮಮಾನೋ (ಕ॰ ಅಟ್ಠ॰)] ಸಬ್ಬಂ ಆಕಾಸಗತಂ [ಆಕಾಸಂ (ಸ್ಯಾ॰)] ತಮಗತಂ ಅಭಿವಿಹಚ್ಚ [ಅಭಿಹಚ್ಚ (ಸ್ಯಾ॰)] ಭಾಸತೇ ಚ ತಪತೇ ಚ ವಿರೋಚತಿ ಚ; ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಓಪಧಿಕಾನಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ, ಮೇತ್ತಾಯೇವ ತಾನಿ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಅಧಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾಸತೇ ಚ ತಪತೇ ಚ ವಿರೋಚತಿ ಚ।

''ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚೂಸಸಮಯಂ ಓಸಧಿತಾರಕಾ ಭಾಸತೇ ಚ ತಪತೇ ಚ ವಿರೋಚತಿ ಚ; ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಓಪಧಿಕಾನಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ತಾನಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ , ಮೇತ್ತಾಯೇವ ತಾನಿ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಅಧಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾಸತೇ ಚ ತಪತೇ ಚ ವಿರೋಚತಿ ಚಾ''ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಯೋ ಚ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವಯತಿ, ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಪಟಿಸ್ಸತೋ।
ತನೂ [ತನು (ಸೀ॰)] ಸಂಯೋಜನಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಸ್ಸತೋ ಉಪಧಿಕ್ಖಯಂ॥

“ಏಕಮ್ಪಿ ಚೇ ಪಾಣಮದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ, ಮೇತ್ತಾಯತಿ ಕುಸಲೋ ತೇನ ಹೋತಿ।
ಸಬ್ಬೇ ಚ ಪಾಣೇ ಮನಸಾನುಕಮ್ಪಂ, ಪಹೂತಮರಿಯೋ ಪಕರೋತಿ ಪುಞ್ಞಂ॥

“ಯೇ [ಯೋ (ಸೀ॰)] ಸತ್ತಸಣ್ಡಂ ಪಥವಿಂ ವಿಜಿತ್ವಾ, ರಾಜಿಸಯೋ [ರಾಜೀಸಯೋ (ಸೀ॰)] ಯಜಮಾನಾನುಪರಿಯಗಾ।
ಅಸ್ಸಮೇಧಂ ಪುರಿಸಮೇಧಂ, ಸಮ್ಮಾಪಾಸಂ ವಾಜಪೇಯ್ಯಂ ನಿರಗ್ಗಳಂ॥

“ಮೇತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಭಾವಿತಸ್ಸ, ಕಲಮ್ಪಿ ತೇ ನಾನುಭವನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ।
ಚನ್ದಪ್ಪಭಾ ತಾರಗಣಾವ ಸಬ್ಬೇ॥

“ಯೋ ನ ಹನ್ತಿ ನ ಘಾತೇತಿ, ನ ಜಿನಾತಿ ನ ಜಾಪಯೇ।
ಮೇತ್ತಂಸೋ ಸಬ್ಬಭೂತೇಸು, ವೇರಂ ತಸ್ಸ ನ ಕೇನಚೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

ತತಿಯೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ –

ಚಿತ್ತಂ ಮೇತ್ತಂ [ಝಾಯೀ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰), ಝಾಯಿ (ಪೀ॰ ಕ॰)] ಉಭೋ ಅತ್ಥೇ, ಪುಞ್ಞಂ ವೇಪುಲ್ಲಪಬ್ಬತಂ।
ಸಮ್ಪಜಾನಮುಸಾವಾದೋ, ದಾನಞ್ಚ ಮೇತ್ತಭಾವನಾ [ಮೇತ್ತಭಾವಞ್ಚ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰), ಮೇತ್ತವಾಚಞ್ಚ (ಕ॰)]॥

ಸತ್ತಿಮಾನಿ ಚ [ಸತ್ತಿಮಾನಿಧ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ಸುತ್ತಾನಿ, ಪುರಿಮಾನಿ ಚ ವೀಸತಿ।
ಏಕಧಮ್ಮೇಸು ಸುತ್ತನ್ತಾ, ಸತ್ತವೀಸತಿಸಙ್ಗಹಾತಿ॥

ಏಕಕನಿಪಾತೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

೨. ದುಕನಿಪಾತೋ

೧. ಪಠಮವಗ್ಗೋ

೧. ದುಕ್ಖವಿಹಾರಸುತ್ತಂ

೨೮. (ದ್ವೇ ಧಮ್ಮೇ ಅನುಕ್ಕಟಿ) [( ) ಸ್ಯಾಮಪೋತ್ಥಕೇ ನತ್ಥಿ] ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

‘‘ದ್ವೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಂ ವಿಹರತಿ ಸವಿಘಾತಂ ಸಉಪಾಯಾಸಂ ಸಪರಿಳಾಹಂ; ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ। ಕತಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ? ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಾಯ [ಅಗುತ್ತದ್ವಾರೋ (ಅಟ್ಠ॰)] ಚ, ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾಯ [ಅಮತ್ತಞ್ಞೂ (ಅಟ್ಠ॰)] ಚ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಂ ವಿಹರತಿ ಸವಿಧಾತಂ ಸಉಪಾಯಾಸಂ ಸಪರಿಳಾಹಂ; ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ’’ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

‘‘ಚಕ್ಖು ಸೋತಞ್ಚ ಘಾನಞ್ಚ, ಜಿವ್ಹಾ ಕಾಯೋ ತಥಾ ಮನೋ।
ಏತಾನಿ ಯಸ್ಸ ದ್ವಾರಾನಿ, ಅಗುತ್ತಾನಿಧ [ಅಗುತ್ತಾನಿ ಚ (ಸ್ಯಾ॰)] ಭಿಕ್ಖುನೋ॥

‘‘ಭೋಜನಮ್ಹಿ ಅಮತ್ತಞ್ಞೂ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಸಂವುತೋ।
ಕಾಯದುಕ್ಖಂ ಚೇತೋದುಕ್ಖಂ, ದುಕ್ಖಂ ಸೋ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ॥

‘‘ಡಯ್ಹಮಾನೇನ ಕಾಯೇನ, ಡಯ್ಹಮಾನೇನ ಚೇತಸಾ।
ದಿವಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರತ್ತಿಂ, ದುಕ್ಖಂ ವಿಹರತಿ ತಾದಿಸೋ’’ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಸುಖವಿಹಾರಸುತ್ತಂ

೨೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

‘‘ದ್ವೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸುಖಂ ವಿಹರತಿ ಅವಿಘಾತಂ ಅನುಪಾಯಾಸಂ ಅಪರಿಳಾಹಂ; ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ । ಕತಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ? ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾಯ ಚ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾಯ ಚ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸುಖಂ ವಿಹರತಿ ಅವಿಘಾತಂ ಅನುಪಾಯಾಸಂ ಅಪರಿಳಾಹಂ; ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ’’ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

‘‘ಚಕ್ಖು ಸೋತಞ್ಚ ಘಾನಞ್ಚ, ಜಿವ್ಹಾ ಕಾಯೋ ತಥಾ [ಅಥೋ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಮನೋ।
ಏತಾನಿ ಯಸ್ಸ ದ್ವಾರಾನಿ, ಸುಗುತ್ತಾನಿಧ ಭಿಕ್ಖುನೋ॥

‘‘ಭೋಜನಮ್ಹಿ ಚ ಮತ್ತಞ್ಞೂ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಚ ಸಂವುತೋ।

ಕಾಯಸುಖಂ ಚೇತೋಸುಖಂ, ಸುಖಂ ಸೋ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ॥

“ಅಡಯ್ಹಮಾನೇನ ಕಾಯೇನ, ಅಡಯ್ಹಮಾನೇನ ಚೇತಸಾ।
ದಿವಾ ವಾ ಯದಿ ವಾ ರತ್ತಿಂ, ಸುಖಂ ವಿಹರತಿ ತಾದಿಸೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ತಪನೀಯಸುತ್ತಂ

೩೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ತಪನೀಯಾ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಅಕತಕಲ್ಯಾಣೋ ಹೋತಿ, ಅಕತಕುಸಲೋ, ಅಕತಭೀರುತ್ತಾಣೋ, ಕತಪಾಪೋ, ಕತಲುದ್ದೋ, ಕತಕಿಬ್ಬಿಸೋ। ಸೋ ‘ಅಕತಂ ಮೇ ಕಲ್ಯಾಣ’ನ್ತಿಪಿ ತಪ್ಪತಿ, ‘ಕತಂ ಮೇ ಪಾಪ’ನ್ತಿಪಿ ತಪ್ಪತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ತಪನೀಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಕತ್ವಾ, ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಚ।
ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ ಕತ್ವಾ, ಯಞ್ಚಞ್ಞಂ ದೋಸಸಞ್ಹಿತಂ॥

“ಅಕತ್ವಾ ಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ, ಕತ್ವಾನಾಕುಸಲಂ ಬಹುಂ।
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ, ನಿರಯಂ ಸೋಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ [ನಿರಯಂ ಸೋ ಉಪಪಜ್ಜತೀತಿ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಕಂ॰ ಪೀ॰)]॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಅತಪನೀಯಸುತ್ತಂ

೩೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಅತಪನೀಯಾ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಕತಕಲ್ಯಾಣೋ ಹೋತಿ, ಕತಕುಸಲೋ, ಕತಭೀರುತ್ತಾಣೋ, ಅಕತಪಾಪೋ, ಅಕತಲುದ್ದೋ, ಅಕತಕಿಬ್ಬಿಸೋ। ಸೋ ‘ಕತಂ ಮೇ ಕಲ್ಯಾಣ’ನ್ತಿಪಿ ನ ತಪ್ಪತಿ, ‘ಅಕತಂ ಮೇ ಪಾಪ’ನ್ತಿಪಿ ನ ತಪ್ಪತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಅತಪನೀಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ, ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಚ।
ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ, ಯಞ್ಚಞ್ಞಂ ದೋಸಸಞ್ಹಿತಂ॥

“ಅಕತ್ವಾಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ, ಕತ್ವಾನ ಕುಸಲಂ ಬಹುಂ।
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ, ಸಗ್ಗಂ ಸೋ ಉಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಪಠಮಸೀಲಸುತ್ತಂ

೩೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ನಿರಯೇ। ಕತಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ? ಪಾಪಕೇನ ಚ ಸೀಲೇನ, ಪಾಪಿಕಾಯ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ನಿರಯೇ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಪಾಪಕೇನ ಚ ಸೀಲೇನ, ಪಾಪಿಕಾಯ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ।
ಏತೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ, ಯೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನರೋ।
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ, ನಿರಯಂ ಸೋಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ದುತಿಯಸೀಲಸುತ್ತಂ

೩೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ಸಗ್ಗೇ। ಕತಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ? ಭದ್ದಕೇನ ಚ ಸೀಲೇನ, ಭದ್ದಿಕಾಯ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ಸಗ್ಗೇ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಭದ್ದಕೇನ ಚ ಸೀಲೇನ, ಭದ್ದಿಕಾಯ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ।
ಏತೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ, ಯೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನರೋ।
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ, ಸಗ್ಗಂ ಸೋ ಉಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಆತಾಪೀಸುತ್ತಂ

೩೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಅನಾತಾಪೀ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅನೋತ್ತಾಪೀ [ಅನೋತ್ತಪ್ಪೀ (ಬಹೂಸು) ಅಟ್ಠಕಥಾ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ] ಅಭಬ್ಬೋ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ, ಅಭಬ್ಬೋ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ, ಅಭಬ್ಬೋ ಅನುತ್ತರಸ್ಸ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ। ಆತಾಪೀ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಓತ್ತಾಪೀ [ಓತ್ತಪ್ಪೀ (ಬಹೂಸು)] ಭಬ್ಬೋ ಸಮ್ಬೋಧಾಯ, ಭಬ್ಬೋ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ, ಭಬ್ಬೋ ಅನುತ್ತರಸ್ಸ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ । ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಅನಾತಾಪೀ ಅನೋತ್ತಾಪೀ, ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋ।
ಯೋ ಥೀನಮಿದ್ಧಬಹುಲೋ, ಅಹಿರೀಕೋ ಅನಾದರೋ।
ಅಭಬ್ಬೋ ತಾದಿಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಫುಟ್ಠುಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ॥

“ಯೋ ಚ ಸತಿಮಾ ನಿಪಕೋ ಝಾಯೀ, ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ ಚ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ।
ಸಂಯೋಜನಂ ಜಾತಿಜರಾಯ ಛೇತ್ವಾ, ಇಧೇವ ಸಮ್ಬೋಧಿಮನುತ್ತರಂ ಫುಸೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ಪಠಮನಕುಹನಸುತ್ತಂ

೩೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ನಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ ಜನಕುಹನತ್ಥಂ, ನ ಜನಲಪನತ್ಥಂ, ನ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಾನಿಸಂಸತ್ಥಂ, ನ ‘ಇತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ’ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ ಸಂವರತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪಹಾನತ್ಥಞ್ಚಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸಂವರತ್ಥಂ ಪಹಾನತ್ಥಂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅನೀತಿಹಂ।
ಅದೇಸಯಿ ಸೋ ಭಗವಾ, ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಗಾಮಿನಂ॥

“ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ಮಹತ್ತೇಹಿ [ಮಹನ್ತೇಹಿ (ಸೀ॰ ಕ॰), ಮಹತ್ಥೇಹಿ (ಸ್ಯಾ॰)], ಅನುಯಾತೋ ಮಹೇಸಿಭಿ [ಮಹೇಸಿನೋ (ಸೀ॰ ಕ॰)]।
ಯೇ ಯೇ ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯಥಾ ಬುದ್ಧೇನ ದೇಸಿತಂ।
ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸತ್ಥುಸಾಸನಕಾರಿನೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ದುತಿಯನಕುಹನಸುತ್ತಂ

೩೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ನಯಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ ಜನಕುಹನತ್ಥಂ, ನ ಜನಲಪನತ್ಥಂ, ನ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಾನಿಸಂಸತ್ಥಂ, ನ ‘ಇತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂ’ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ ಅಭಿಞ್ಞತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪರಿಞ್ಞತ್ಥಞ್ಚಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಅಭಿಞ್ಞತ್ಥಂ ಪರಿಞ್ಞತ್ಥಂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅನೀತಿಹಂ।
ಅದೇಸಯಿ ಸೋ ಭಗವಾ, ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಗಾಮಿನಂ॥

“ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ಮಹತ್ತೇಹಿ, ಅನುಯಾತೋ ಮಹೇಸಿಭಿ।
ಯೇ ಯೇ ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯಥಾ ಬುದ್ಧೇನ ದೇಸಿತಂ।
ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸತ್ಥುಸಾಸನಕಾರಿನೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ಸೋಮನಸ್ಸಸುತ್ತಂ

೩೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ, ಯೋನಿ ಚಸ್ಸ [ಯೋನಿಸೋ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰), ಯೋನಿಸ್ಸ (ಕ॰)] ಆರದ್ಧಾ ಹೋತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯ। ಕತಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ? ಸಂವೇಜನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು ಸಂವೇಜನೇನ, ಸಂವಿಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಯೋನಿಸೋ ಪಧಾನೇನ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ, ಯೋನಿ ಚಸ್ಸ ಆರದ್ಧಾ ಹೋತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸಂವೇಜನೀಯಟ್ಠಾನೇಸು [ಸಂವೇಜನೀಯೇಸು ಠಾನೇಸು (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)], ಸಂವಿಜ್ಜೇಥೇವ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮವೇಕ್ಖಿಯ॥

“ಏವಂ ವಿಹಾರೀ ಆತಾಪೀ, ಸನ್ತವುತ್ತಿ ಅನುದ್ಧತೋ।
ಚೇತೋಸಮಥಮನುಯುತ್ತೋ, ಖಯಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಾಪುಣೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

ಪಠಮೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ –

ದ್ವೇ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ತಪನೀಯಾ, ತಪನೀಯಾ ಪರತ್ಥೇಹಿ।
ಆತಾಪೀ [ದ್ವೇ ಪಾದಾ (ಕ॰), ದ್ವೇ ಆತಾಪೀ (ಸೀ॰)] ನಕುಹನಾ ದ್ವೇ [ನ ಕುಹನಾ ಚ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)], ಸೋಮನಸ್ಸೇನ ತೇ ದಸಾತಿ॥

೨. ದುತಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ವಿತಕ್ಕಸುತ್ತಂ

೩೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಥಾಗತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹನ್ತಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ದ್ವೇ ವಿತಕ್ಕಾ ಬಹುಲಂ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ – ಖೇಮೋ ಚ ವಿತಕ್ಕೋ, ಪವಿವೇಕೋ ಚ [ವಿವೇಕೋ ಚ (ಸ್ಯಾ॰)]। ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾರಾಮೋ [ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಾರಾಮೋ (ಕ॰), ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಾರಾಮೋ (?)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝರತೋ। ತಮೇನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಂ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾರಾಮಂ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝರತಂ ಏಸೇವ ವಿತಕ್ಕೋ ಬಹುಲಂ ಸಮುದಾಚರತಿ – ‘ಇಮಾಯಾಹಂ ಇರಿಯಾಯ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಬ್ಯಾಬಾಧೇಮಿ ತಸಂ ವಾ ಥಾವರಂ ವಾ’ತಿ।

“ಪವಿವೇಕಾರಾಮೋ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಪವಿವೇಕರತೋ। ತಮೇನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಂ ಪವಿವೇಕಾರಾಮಂ ಪವಿವೇಕರತಂ ಏಸೇವ ವಿತಕ್ಕೋ ಬಹುಲಂ ಸಮುದಾಚರತಿ – ‘ಯಂ ಅಕುಸಲಂ ತಂ ಪಹೀನ’ನ್ತಿ।

“ತಸ್ಮಾತಿಹ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತುಮ್ಹೇಪಿ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾರಾಮಾ ವಿಹರಥ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝರತಾ। ತೇಸಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾರಾಮಾನಂ ವಿಹರತಂ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝರತಾನಂ ಏಸೇವ ವಿತಕ್ಕೋ ಬಹುಲಂ ಸಮುದಾಚರಿಸ್ಸತಿ - ‘ಇಮಾಯ ಮಯಂ ಇರಿಯಾಯ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಬ್ಯಾಬಾಧೇಮ ತಸಂ ವಾ ಥಾವರಂ ವಾ’ತಿ।

“ಪವಿವೇಕಾರಾಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥ ಪವಿವೇಕರತಾ। ತೇಸಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತುಮ್ಹಾಕಂ ಪವಿವೇಕಾರಾಮಾನಂ ವಿಹರತಂ ಪವಿವೇಕರತಾನಂ ಏಸೇವ ವಿತಕ್ಕೋ ಬಹುಲಂ ಸಮುದಾಚರಿಸ್ಸತಿ - ‘ಕಿಂ ಅಕುಸಲಂ, ಕಿಂ ಅಪ್ಪಹೀನಂ, ಕಿಂ ಪಜಹಾಮಾ’”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ತಥಾಗತಂ ಬುದ್ಧಮಸಯ್ಹಸಾಹಿನಂ, ದುವೇ ವಿತಕ್ಕಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ನಂ।
ಖೇಮೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಪಠಮೋ ಉದೀರಿತೋ, ತತೋ ವಿವೇಕೋ ದುತಿಯೋ ಪಕಾಸಿತೋ॥

“ತಮೋನುದಂ ಪಾರಗತಂ ಮಹೇಸಿಂ, ತಂ ಪತ್ತಿಪತ್ತಂ ವಸಿಮಂ ಅನಾಸವಂ।
ವಿಸನ್ತರಂ [ವೇಸನ್ತರಂ (ಸೀ॰ ಕ॰), ವಿಸ್ಸನ್ತರಂ (ಪೀ॰)] ತಣ್ಹಕ್ಖಯೇ ವಿಮುತ್ತಂ, ತಂ ವೇ ಮುನಿಂ ಅನ್ತಿಮದೇಹಧಾರಿಂ।
ಮಾರಞ್ಜಹಂ [ಮಾರಜಹಂ (ಸ್ಯಾ॰), ಮಾನಜಹಂ (ಸೀ॰ ಕ॰), ಮಾನಂ ಜಹಂ (ಪೀ॰)] ಬ್ರೂಮಿ ಜರಾಯ ಪಾರಗುಂ॥

“ಸೇಲೇ ಯಥಾ ಪಬ್ಬತಮುದ್ಧನಿಟ್ಠಿತೋ, ಯಥಾಪಿ ಪಸ್ಸೇ ಜನತಂ ಸಮನ್ತತೋ।
ತಥೂಪಮಂ ಧಮ್ಮಮಯಂ ಸುಮೇಧೋ, ಪಾಸಾದಮಾರುಯ್ಹ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು।
ಸೋಕಾವತಿಣ್ಣಂ ಜನತಮಪೇತಸೋಕೋ, ಅವೇಕ್ಖತಿ ಜಾತಿಜರಾಭಿಭೂತ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ದೇಸನಾಸುತ್ತಂ

೩೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ತಥಾಗತಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಭವನ್ತಿ। ಕತಮಾ ದ್ವೇ? ‘ಪಾಪಂ ಪಾಪಕತೋ ಪಸ್ಸಥಾ’ತಿ - ಅಯಂ ಪಠಮಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ; ‘ಪಾಪಂ ಪಾಪಕತೋ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಥ ವಿರಜ್ಜಥ ವಿಮುಚ್ಚಥಾ’ತಿ - ಅಯಂ ದುತಿಯಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ। ತಥಾಗತಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಇಮಾ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಭವನ್ತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ತಥಾಗತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ಸಬ್ಬಭೂತಾನುಕಮ್ಪಿನೋ।
ಪರಿಯಾಯವಚನಂ ಪಸ್ಸ, ದ್ವೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಪಕಾಸಿತಾ॥

“ಪಾಪಕಂ ಪಸ್ಸಥ ಚೇತಂ [ಛೇಕಂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰), ಛೇಕಾ (ಸ್ಯಾ॰)], ತತ್ಥ ಚಾಪಿ ವಿರಜ್ಜಥ।
ತತೋ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತಾಸೇ, ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರಿಸ್ಸಥಾ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ವಿಜ್ಜಾಸುತ್ತಂ

೪೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಅವಿಜ್ಜಾ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ವದೇವ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ; ವಿಜ್ಜಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ವದೇವ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪ”ನ್ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯಾ ಕಾಚಿಮಾ ದುಗ್ಗತಿಯೋ, ಅಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಮ್ಹಿ ಚ।
ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಿಕಾ ಸಬ್ಬಾ, ಇಚ್ಛಾಲೋಭಸಮುಸ್ಸಯಾ॥

“ಯತೋ ಚ ಹೋತಿ ಪಾಪಿಚ್ಛೋ, ಅಹಿರೀಕೋ ಅನಾದರೋ।
ತತೋ ಪಾಪಂ ಪಸವತಿ, ಅಪಾಯಂ ತೇನ ಗಚ್ಛತಿ॥

“ತಸ್ಮಾ ಛನ್ದಞ್ಚ ಲೋಭಞ್ಚ, ಅವಿಜ್ಜಞ್ಚ ವಿರಾಜಯಂ।
ವಿಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಾದಯಂ ಭಿಕ್ಖು, ಸಬ್ಬಾ ದುಗ್ಗತಿಯೋ ಜಹೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಪಞ್ಞಾಪರಿಹೀನಸುತ್ತಂ

೪೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಸುಪರಿಹೀನಾ ಯೇ ಅರಿಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಹೀನಾ। ತೇ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಂ ವಿಹರನ್ತಿ ಸವಿಘಾತಂ ಸಉಪಾಯಾಸಂ ಸಪರಿಳಾಹಂ; ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ। ತೇ [ತೇ ಚ ಖೋ (?)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಪರಿಹೀನಾ ಯೇ ಅರಿಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಪರಿಹೀನಾ। ತೇ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸುಖಂ ವಿಹರನ್ತಿ ಅವಿಘಾತಂ ಅನುಪಾಯಾಸಂ ಅಪರಿಳಾಹಂ; ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಹಾನೇನ, ಪಸ್ಸ ಲೋಕಂ ಸದೇವಕಂ।
ನಿವಿಟ್ಠಂ ನಾಮರೂಪಸ್ಮಿಂ, ಇದಂ ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಮಞ್ಞತಿ॥

“ಪಞ್ಞಾ ಹಿ ಸೇಟ್ಠಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಯಾಯಂ ನಿಬ್ಬೇಧಗಾಮಿನೀ।
ಯಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಪಜಾನಾತಿ, ಜಾತಿಭವಪರಿಕ್ಖಯಂ॥

“ತೇಸಂ ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಸತೀಮತಂ।
ಪಿಹಯನ್ತಿ ಹಾಸಪಞ್ಞಾನಂ [ಹಾಸುಪಞ್ಞಾನಂ (ಸೀ॰ ಅಟ್ಠ॰)], ಸರೀರನ್ತಿಮಧಾರಿನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಸುಕ್ಕಧಮ್ಮಸುತ್ತಂ

೪೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಲೋಕಂ ಪಾಲೇನ್ತಿ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಹಿರೀ [ಹಿರಿ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಕಂ॰ ಪೀ॰)] ಚ, ಓತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ। ಇಮೇ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೇ ಸುಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಲೋಕಂ ನ ಪಾಲೇಯ್ಯುಂ, ನಯಿಧ ಪಞ್ಞಾಯೇಥ ಮಾತಾತಿ ವಾ ಮಾತುಚ್ಛಾತಿ ವಾ ಮಾತುಲಾನೀತಿ ವಾ ಆಚರಿಯಭರಿಯಾತಿ ವಾ ಗರೂನಂ ದಾರಾತಿ ವಾ। ಸಮ್ಭೇದಂ ಲೋಕೋ ಅಗಮಿಸ್ಸ ಯಥಾ ಅಜೇಳಕಾ ಕುಕ್ಕುಟಸೂಕರಾ ಸೋಣಸಿಙ್ಗಾಲಾ [ಸೋಣಸಿಗಾಲಾ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಕಂ॰ ಪೀ॰)]। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇ ದ್ವೇ ಸುಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಲೋಕಂ ಪಾಲೇನ್ತಿ ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಮಾತಾತಿ ವಾ ಮಾತುಚ್ಛಾತಿ ವಾ ಮಾತುಲಾನೀತಿ ವಾ ಆಚರಿಯಭರಿಯಾತಿ ವಾ ಗರೂನಂ ದಾರಾತಿ ವಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇಸಂ ಚೇ ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಂ, ಸಬ್ಬದಾ ಚ ನ ವಿಜ್ಜತಿ।
ವೋಕ್ಕನ್ತಾ ಸುಕ್ಕಮೂಲಾ ತೇ, ಜಾತಿಮರಣಗಾಮಿನೋ॥

“ಯೇಸಞ್ಚ ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಂ, ಸದಾ ಸಮ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಿತಾ।
ವಿರೂಳ್ಹಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾ ತೇ, ಸನ್ತೋ ಖೀಣಪುನಬ್ಭವಾ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ಅಜಾತಸುತ್ತಂ

೪೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಅಜಾತಂ ಅಭೂತಂ ಅಕತಂ ಅಸಙ್ಖತಂ। ನೋ ಚೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭವಿಸ್ಸ ಅಜಾತಂ ಅಭೂತಂ ಅಕತಂ ಅಸಙ್ಖತಂ, ನಯಿಧ ಜಾತಸ್ಸ ಭೂತಸ್ಸ ಕತಸ್ಸ ಸಙ್ಖತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಪಞ್ಞಾಯೇಥ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತ್ಥಿ ಅಜಾತಂ ಅಭೂತಂ ಅಕತಂ ಅಸಙ್ಖತಂ, ತಸ್ಮಾ ಜಾತಸ್ಸ ಭೂತಸ್ಸ ಕತಸ್ಸ ಸಙ್ಖತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಪಞ್ಞಾಯತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಜಾತಂ ಭೂತಂ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ, ಕತಂ ಸಙ್ಖತಮದ್ಧುವಂ।
ಜರಾಮರಣಸಙ್ಘಾಟಂ, ರೋಗನೀಳಂ [ರೋಗನಿಡ್ಢಂ (ಸೀ॰)] ಪಭಙ್ಗುರಂ [ಪಭಙ್ಗುನಂ (ಕ॰ ಸೀ॰ ಕ॰), ಪಭಙ್ಗುಣಂ (ಸ್ಯಾ॰)]॥

“ಆಹಾರನೇತ್ತಿಪ್ಪಭವಂ, ನಾಲಂ ತದಭಿನನ್ದಿತುಂ।
ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಸನ್ತಂ, ಅತಕ್ಕಾವಚರಂ ಧುವಂ॥

“ಅಜಾತಂ ಅಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ, ಅಸೋಕಂ ವಿರಜಂ ಪದಂ।
ನಿರೋಧೋ ದುಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ, ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮೋ ಸುಖೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಸುತ್ತಂ

೪೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

"ದ್ವೇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯೋ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಸಉಪಾದಿಸೇಸಾ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು, ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು।

"ಕತಮಾ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಉಪಾದಿಸೇಸಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಹಂ ಹೋತಿ ಖೀಣಾಸವೋ ವುಸಿತವಾ ಕತಕರಣೀಯೋ ಓಹಿತಭಾರೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಸದತ್ಥೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣಭವಸಂಯೋಜನೋ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ತಿಟ್ಠನ್ತೇವ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಯೇಸಂ ಅವಿಘಾತತ್ತಾ [ಅವಿಗತತ್ತಾ (ಸೀ॰ ಅಟ್ಠ॰)] ಮನಾಪಾಮನಾಪಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತಿ, ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ । ತಸ್ಸ ಯೋ ರಾಗಕ್ಖಯೋ, ದೋಸಕ್ಖಯೋ, ಮೋಹಕ್ಖಯೋ – ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಉಪಾದಿಸೇಸಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು।

"ಕತಮಾ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅರಹಂ ಹೋತಿ ಖೀಣಾಸವೋ ವುಸಿತವಾ ಕತಕರಣೀಯೋ ಓಹಿತಭಾರೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಸದತ್ಥೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣಭವಸಂಯೋಜನೋ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಬ್ಬವೇದಯಿತಾನಿ ಅನಭಿನನ್ದಿತಾನಿ ಸೀತಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ [ಸೀತೀಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ (?)]। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತು। ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೇ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯೋ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

"ದುವೇ ಇಮಾ ಚಕ್ಖುಮತಾ ಪಕಾಸಿತಾ, ನಿಬ್ಬಾನಧಾತೂ ಅನಿಸ್ಸಿತೇನ ತಾದಿನಾ।
ಏಕಾ ಹಿ ಧಾತು ಇಧ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ, ಸಉಪಾದಿಸೇಸಾ ಭವನೇತ್ತಿಸಙ್ಖಯಾ।
ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾ ಪನ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ, ಯಮ್ಹಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ ಭವಾನಿ ಸಬ್ಬಸೋ॥

"ಯೇ ಏತದಞ್ಞಾಯ ಪದಂ ಅಸಙ್ಖತಂ, ವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತಾ ಭವನೇತ್ತಿಸಙ್ಖಯಾ।
ತೇ ಧಮ್ಮಸಾರಾಧಿಗಮಾ ಖಯೇ ರತಾ, ಪಹಂಸು ತೇ ಸಬ್ಬಭವಾನಿ ತಾದಿನೋ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸುತ್ತಂ

೪೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

"ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮಾ [ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮಾ (ಕ॰)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನರತಾ, ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಥಮನುಯುತ್ತಾ, ಅನಿರಾಕತಜ್ಝಾನಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ, ಬ್ರೂಹೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನಂ । ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರತಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನರತಾನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಥಮನುಯುತ್ತಾನಂ ಅನಿರಾಕತಮಜ್ಝಾನಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ಬ್ರೂಹೇತಾನಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಫಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಫಲಂ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಂ – ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಞ್ಞಾ, ಸತಿ ವಾ ಉಪಾದಿಸೇಸೇ ಅನಾಗಾಮಿತಾ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

"ಯೇ ಸನ್ತಚಿತ್ತಾ ನಿಪಕಾ, ಸತಿಮನ್ತೋ ಚ [ಸತಿಮನ್ತೋವ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ಝಾಯಿನೋ।
ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಾಮೇಸು ಅನಪೇಕ್ಖಿನೋ॥

“ಅಪ್ಪಮಾದರತಾ ಸನ್ತಾ, ಪಮಾದೇ ಭಯದಸ್ಸಿನೋ।
ಅಭಬ್ಬಾ ಪರಿಹಾನಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ಸನ್ತಿಕೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ಸಿಕ್ಖಾನಿಸಂಸಸುತ್ತಂ

೪೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಸಿಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥ ಪಞ್ಞುತ್ತರಾ ವಿಮುತ್ತಿಸಾರಾ ಸತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾ। ಸಿಕ್ಖಾನಿಸಂಸಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರತಂ ಪಞ್ಞುತ್ತರಾನಂ ವಿಮುತ್ತಿಸಾರಾನಂ ಸತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಫಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಫಲಂ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಂ – ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಞ್ಞಾ, ಸತಿ ವಾ ಉಪಾದಿಸೇಸೇ ಅನಾಗಾಮಿತಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಪರಿಪುಣ್ಣಸಿಕ್ಖಂ [ಪರಿಪುಣ್ಣಸೇಖಂ (ಸೀ॰), ಪರಿಪುಣ್ಣಸೇಕ್ಖಂ (ಸ್ಯಾ॰)] ಅಪಹಾನಧಮ್ಮಂ, ಪಞ್ಞುತ್ತರಂ ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸಿಂ।
ತಂ ವೇ ಮುನಿಂ ಅನ್ತಿಮದೇಹಧಾರಿಂ, ಮಾರಞ್ಜಹಂ ಬ್ರೂಮಿ ಜರಾಯ ಪಾರಗುಂ॥

“ತಸ್ಮಾ ಸದಾ ಝಾನರತಾ ಸಮಾಹಿತಾ, ಆತಾಪಿನೋ ಜಾತಿಖಯನ್ತದಸ್ಸಿನೋ।
ಮಾರಂ ಸಸೇನಂ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಭಿಕ್ಖವೋ, ಭವಥ ಜಾತಿಮರಣಸ್ಸ ಪಾರಗಾ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ಜಾಗರಿಯಸುತ್ತಂ

೪೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಜಾಗರೋ ಚಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿಹರೇಯ್ಯ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸಮಾಹಿತೋ ಪಮುದಿತೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಚ ತತ್ಥ ಕಾಲವಿಪಸ್ಸೀ ಚ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು। ಜಾಗರಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಿಹರತೋ ಸತಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ಪಮುದಿತಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಸ್ಸ ತತ್ಥ ಕಾಲವಿಪಸ್ಸಿನೋ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ದ್ವಿನ್ನಂ ಫಲಾನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಫಲಂ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಂ – ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಞ್ಞಾ, ಸತಿ ವಾ ಉಪಾದಿಸೇಸೇ ಅನಾಗಾಮಿತಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಜಾಗರನ್ತಾ ಸುಣಾಥೇತಂ, ಯೇ ಸುತ್ತಾ ತೇ ಪಬುಜ್ಝಥ।
ಸುತ್ತಾ ಜಾಗರಿತಂ ಸೇಯ್ಯೋ, ನತ್ಥಿ ಜಾಗರತೋ ಭಯಂ॥

“ಯೋ ಜಾಗರೋ ಚ ಸತಿಮಾ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸಮಾಹಿತೋ ಮುದಿತೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಚ।
ಕಾಲೇನ ಸೋ ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿವೀಮಂಸಮಾನೋ, ಏಕೋದಿಭೂತೋ ವಿಹನೇ ತಮಂ ಸೋ॥

“ತಸ್ಮಾ ಹವೇ ಜಾಗರಿಯಂ ಭಜೇಥ, ಆತಾಪೀ ಭಿಕ್ಖು ನಿಪಕೋ ಝಾನಲಾಭೀ।
ಸಂಯೋಜನಂ ಜಾತಿಜರಾಯ ಛೇತ್ವಾ, ಇಧೇವ ಸಮ್ಬೋಧಿಮನುತ್ತರಂ ಫುಸೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

೧೧. ಆಪಾಯಿಕಸುತ್ತಂ

೪೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಪಾಯಿಕಾ ನೇರಯಿಕಾ ಇದಮಪ್ಪಹಾಯ। ಕತಮೇ ದ್ವೇ? ಯೋ ಚ ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಟಿಞ್ಞೋ, ಯೋ ಚ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತಂ ಅಮೂಲಕೇನ ಅಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ ಅನುದ್ಧಂಸೇತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವೇ ಆಪಾಯಿಕಾ ನೇರಯಿಕಾ ಇದಮಪ್ಪಹಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಅಭೂತವಾದೀ ನಿರಯಂ ಉಪೇತಿ, ಯೋ ವಾಪಿ ಕತ್ವಾ ನ ಕರೋಮಿ ಚಾಹ।
ಉಭೋಪಿ ತೇ ಪೇಚ್ಚ ಸಮಾ ಭವನ್ತಿ, ನಿಹೀನಕಮ್ಮಾ ಮನುಜಾ ಪರತ್ಥ॥

“ಕಾಸಾವಕಣ್ಠಾ ಬಹವೋ, ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಅಸಞ್ಞತಾ।
ಪಾಪಾ ಪಾಪೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹಿ, ನಿರಯಂ ತೇ ಉಪಪಜ್ಜರೇ॥

“ಸೇಯ್ಯೋ ಅಯೋಗುಳೋ ಭುತ್ತೋ, ತತ್ತೋ ಅಗ್ಗಿಸಿಖೂಪಮೋ।
ಯಞ್ಚೇ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ ದುಸ್ಸೀಲೋ, ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಮಸಞ್ಞತೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಏಕಾದಸಮಂ।

೧೨. ದಿಟ್ಠಿಗತಸುತ್ತಂ

೪೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಿಟ್ಠಿಗತೇಹಿ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಓಲೀಯನ್ತಿ ಏಕೇ, ಅತಿಧಾವನ್ತಿ ಏಕೇ; ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತಿ।

“ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಓಲೀಯನ್ತಿ ಏಕೇ? ಭವಾರಾಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಭವರತಾ ಭವಸಮ್ಮುದಿತಾ ತೇಸಂ ಭವನಿರೋಧಾಯ ಧಮ್ಮೇ ದೇಸಿಯಮಾನೇ ಚಿತ್ತಂ ನ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ನ ಪಸೀದತಿ ನ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ ನಾಧಿಮುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಓಲೀಯನ್ತಿ ಏಕೇ।

“ಕಥಞ್ಚ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತಿಧಾವನ್ತಿ ಏಕೇ? ಭವೇನೇವ ಖೋ ಪನೇಕೇ ಅಟ್ಟೀಯಮಾನಾ ಹರಾಯಮಾನಾ ಜಿಗುಚ್ಛಮಾನಾ ವಿಭವಂ ಅಭಿನನ್ದನ್ತಿ – ಯತೋ ಕಿರ, ಭೋ, ಅಯಂ ಅತ್ತಾ [ಸತ್ತೋ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ನ ಹೋತಿ ಪರಂ ಮರಣಾ; ಏತಂ ಸನ್ತಂ ಏತಂ ಪಣೀತಂ ಏತಂ ಯಾಥಾವನ್ತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅತಿಧಾವನ್ತಿ ಏಕೇ।

“ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಿ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಭೂತಂ ಭೂತತೋ ಪಸ್ಸತಿ; ಭೂತಂ ಭೂತತೋ ದಿಸ್ವಾ ಭೂತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೇ [ಯೋ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಭೂತಂ ಭೂತತೋ ದಿಸ್ವಾ, ಭೂತಸ್ಸ ಚ ಅತಿಕ್ಕಮಂ।
ಯಥಾಭೂತೇ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಭವತಣ್ಹಾ ಪರಿಕ್ಖಯಾ॥

“ಸ ವೇ [ಸಚೇ (ಕ॰ ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಭೂತಪರಿಞ್ಞೋ, ಸೋ ವೀತತಣ್ಹೋ ಭವಾಭವೇ।
ಭೂತಸ್ಸ ವಿಭವಾ ಭಿಕ್ಖು, ನಾಗಚ್ಛತಿ ಪುನಬ್ಭವ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದ್ವಾದಸಮಂ।

ದುತಿಯೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ದ್ವೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ದ್ವೇ ತಪನೀಯಾ, ಸೀಲೇನ ಅಪರೇ ದುವೇ।
ಅನೋತ್ತಾಪೀ ಕುಹನಾ ದ್ವೇ ಚ, ಸಂವೇಜನೀಯೇನ ತೇ ದಸ॥

ವಿತಕ್ಕಾ ದೇಸನಾ ವಿಜ್ಜಾ, ಪಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮೇನ ಪಞ್ಚಮಂ।
ಅಜಾತಂ ಧಾತುಸಲ್ಲಾನಂ, ಸಿಕ್ಖಾ ಜಾಗರಿಯೇನ ಚ।
ಅಪಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚೇವ [ಯೇವ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)], ಬಾವೀಸತಿ ಪಕಾಸಿತಾತಿ॥

ದುಕನಿಪಾತೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

೩. ತಿಕನಿಪಾತೋ

೧. ಪಠಮವಗ್ಗೋ

೧. ಮೂಲಸುತ್ತಂ

೫೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಕುಸಲಮೂಲಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಲೋಭೋ ಅಕುಸಲಮೂಲಂ, ದೋಸೋ ಅಕುಸಲಮೂಲಂ, ಮೋಹೋ ಅಕುಸಲಮೂಲಂ – ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ಅಕುಸಲಮೂಲಾನೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಚ ಮೋಹೋ ಚ, ಪುರಿಸಂ ಪಾಪಚೇತಸಂ।
ಹಿಂಸನ್ತಿ ಅತ್ತಸಮ್ಭೂತಾ, ತಚಸಾರಂವ ಸಮ್ಫಲ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಧಾತುಸುತ್ತಂ

೫೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಿಸ್ಸೋ ಇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಾತುಯೋ। ಕತಮಾ ತಿಸ್ಸೋ? ರೂಪಧಾತು, ಅರೂಪಧಾತು, ನಿರೋಧಧಾತು – ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ರೂಪಧಾತುಂ [ರೂಪಧಾತು (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಅರೂಪೇಸು ಅಸಣ್ಠಿತಾ।
ನಿರೋಧೇ ಯೇ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇ ಜನಾ ಮಚ್ಚುಹಾಯಿನೋ॥

“ಕಾಯೇನ ಅಮತಂ ಧಾತುಂ, ಫುಸಯಿತ್ವಾ [ಫುಸ್ಸಯಿತ್ವಾ (ಸ್ಯಾ॰), ಫಸ್ಸಯಿತ್ವಾ (ಪೀ॰)] ನಿರೂಪಧಿಂ।
ಉಪಧಿಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಂ, ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಅನಾಸವೋ।
ದೇಸೇತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಅಸೋಕಂ ವಿರಜಂ ಪದ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ॥ ದುತಿಯಂ।

೩. ಪಠಮವೇದನಾಸುತ್ತಂ

೫೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಿಸ್ಸೋ ಇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವೇದನಾ। ಕತಮಾ ತಿಸ್ಸೋ? ಸುಖಾ ವೇದನಾ, ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ –

ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸಮಾಹಿತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸತೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾವಕೋ।
ವೇದನಾ ಚ ಪಜಾನಾತಿ, ವೇದನಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಭವಂ॥

“ಯತ್ಥ ಚೇತಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಖಯಗಾಮಿನಂ।
ವೇದನಾನಂ ಖಯಾ ಭಿಕ್ಖು, ನಿಚ್ಛಾತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ದುತಿಯವೇದನಾಸುತ್ತಂ

೫೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಿಸ್ಸೋ ಇಮಾ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ವೇದನಾ। ಕತಮಾ ತಿಸ್ಸೋ? ಸುಖಾ ವೇದನಾ, ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ। ಸುಖಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವೇದನಾ ದುಕ್ಖತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ; ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಸಲ್ಲತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ; ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯತೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸುಖಾ ವೇದನಾ ದುಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ, ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಸಲ್ಲತೋ ದಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ; ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ‘ಭಿಕ್ಖು ಅರಿಯೋ ಸಮ್ಮದ್ದಸೋ ಅಚ್ಛೇಚ್ಛಿ [ಅಚ್ಛೇಜ್ಜಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰), ಅಚ್ಛಿಜ್ಜಿ (ಕ॰)], ತಣ್ಹಂ, ವಿವತ್ತಯಿ [ವಾವತ್ತಯಿ (ಸೀ॰ ಅಟ್ಠ॰)] ಸಂಯೋಜನಂ, ಸಮ್ಮಾ ಮಾನಾಭಿಸಮಯಾ ಅನ್ತಮಕಾಸಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾ’”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೋ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅದ್ದ [ದಕ್ಖಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰), ಅದಕ್ಖಿ (ಸ್ಯಾ॰)], ದುಕ್ಖಮದ್ದಕ್ಖಿ ಸಲ್ಲತೋ।
ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಸನ್ತಂ, ಅದಕ್ಖಿ ನಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ॥

“ಸ ವೇ ಸಮ್ಮದ್ದಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಯತೋ ತತ್ಥ ವಿಮುಚ್ಚತಿ।
ಅಭಿಞ್ಞಾವೋಸಿತೋ ಸನ್ತೋ, ಸ ವೇ ಯೋಗಾತಿಗೋ ಮುನೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಪಠಮಏಸನಾಸುತ್ತಂ

೫೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಿಸ್ಸೋ ಇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಸನಾ। ಕತಮಾ ತಿಸ್ಸೋ? ಕಾಮೇಸನಾ, ಭವೇಸನಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ – ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿಸ್ಸೋ ಏಸನಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸಮಾಹಿತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸತೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾವಕೋ।
ಏಸನಾ ಚ ಪಜಾನಾತಿ, ಏಸನಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಭವಂ॥

“ಯತ್ಥ ಚೇತಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಖಯಗಾಮಿನಂ।
ಏಸನಾನಂ ಖಯಾ ಭಿಕ್ಖು, ನಿಚ್ಛಾತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ದುತಿಯಏಸನಾಸುತ್ತಂ

೫೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಿಸ್ಸೋ ಇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಸನಾ। ಕತಮಾ ತಿಸ್ಸೋ? ಕಾಮೇಸನಾ, ಭವೇಸನಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ – ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿಸ್ಸೋ ಏಸನಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಾಮೇಸನಾ ಭವೇಸನಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ ಸಹ।
ಇತಿ ಸಚ್ಚಪರಾಮಾಸೋ, ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಸಮುಸ್ಸಯಾ॥

“ಸಬ್ಬರಾಗವಿರತ್ತಸ್ಸ, ತಣ್ಹಕ್ಖಯವಿಮುತ್ತಿನೋ।
ಏಸನಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾ, ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಸಮೂಹತಾ।
ಏಸನಾನಂ ಖಯಾ ಭಿಕ್ಖು, ನಿರಾಸೋ ಅಕಥಂಕಥೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಪಠಮಆಸವಸುತ್ತಂ

೫೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಸವಾ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಕಾಮಾಸವೋ, ಭವಾಸವೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ – ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಆಸವಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸಮಾಹಿತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸತೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಾವಕೋ।
ಆಸವೇ ಚ ಪಜಾನಾತಿ, ಆಸವಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಭವಂ॥

“ಯತ್ಥ ಚೇತಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಮಗ್ಗಞ್ಚ ಖಯಗಾಮಿನಂ।
ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಭಿಕ್ಖು, ನಿಚ್ಛಾತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ದುತಿಯಆಸವಸುತ್ತಂ

೫೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಸವಾ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಕಾಮಾಸವೋ, ಭವಾಸವೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ – ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಆಸವಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯಸ್ಸ ಕಾಮಾಸವೋ ಖೀಣೋ, ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ ವಿರಾಜಿತಾ।

ಭವಾಸವೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣೋ, ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋ ನಿರೂಪಧಿ।
ಧಾರೇತಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಜೇತ್ವಾ ಮಾರಂ ಸವಾಹಿನಿ"ನ್ತಿ [ಸವಾಹನನ್ತಿ (ಬಹೂಸು)]॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ತಣ್ಹಾಸುತ್ತಂ

೫೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ತಿಸ್ಸೋ ಇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಣ್ಹಾ। ಕತಮಾ ತಿಸ್ಸೋ? ಕಾಮತಣ್ಹಾ, ಭವತಣ್ಹಾ, ವಿಭವತಣ್ಹಾ - ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ತಣ್ಹಾಯೋಗೇನ ಸಂಯುತ್ತಾ, ರತ್ತಚಿತ್ತಾ ಭವಾಭವೇ।
ತೇ ಯೋಗಯುತ್ತಾ ಮಾರಸ್ಸ, ಅಯೋಗಕ್ಖೇಮಿನೋ ಜನಾ।
ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸಂಸಾರಂ, ಜಾತೀಮರಣಗಾಮಿನೋ॥

"ಯೇ ಚ ತಣ್ಹಂ ಪಹನ್ತ್ವಾನ, ವೀತತಣ್ಹಾ [ನಿಕ್ಕಣ್ಹಾ ಚ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ಭವಾಭವೇ।
ತೇ ವೇ [ತೇ ಚ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಪಾರಙ್ಗತಾ [ಪಾರಗತಾ (ಕ॰ ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)] ಲೋಕೇ, ಯೇ ಪತ್ತಾ ಆಸವಕ್ಖಯ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ಮಾರಧೇಯ್ಯಸುತ್ತಂ

೫೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ತೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾರಧೇಯ್ಯಂ ಆದಿಚ್ಚೋವ ವಿರೋಚತಿ। ಕತಮೇಹಿ ತೀಹಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಸೇಖೇನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖೇನ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ, ಅಸೇಖೇನ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತಿ - ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾರಧೇಯ್ಯಂ ಆದಿಚ್ಚೋವ ವಿರೋಚತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾ ಚ, ಯಸ್ಸ ಏತೇ ಸುಭಾವಿತಾ।
ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಮಾರಧೇಯ್ಯಂ, ಆದಿಚ್ಚೋವ ವಿರೋಚತೀ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

ಪಠಮೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಮೂಲಧಾತು ಅಥ ವೇದನಾ ದುವೇ, ಏಸನಾ ಚ ದುವೇ ಆಸವಾ ದುವೇ।
ತಣ್ಹಾತೋ ಚ ಅಥ [ತಣ್ಹಾತೋ ಅಥ (ಸ್ಯಾ॰)] ಮಾರಧೇಯ್ಯತೋ, ವಗ್ಗಮಾಹು ಪಠಮನ್ತಿ ಮುತ್ತಮನ್ತಿ॥

೨. ದುತಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುಸುತ್ತಂ

೬೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು, ಸೀಲಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು, ಭಾವನಾಮಯಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು – ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಪುಞ್ಞಮೇವ ಸೋ ಸಿಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಆಯತಗ್ಗಂ ಸುಖುದ್ರಯಂ।
ದಾನಞ್ಚ ಸಮಚರಿಯಞ್ಚ, ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಞ್ಚ ಭಾವಯೇ॥

“ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವಯಿತ್ವಾ, ತಯೋ ಸುಖಸಮುದ್ದಯೇ।
ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಝಂ ಸುಖಂ ಲೋಕಂ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಉಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಚಕ್ಖುಸುತ್ತಂ

೬೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಖೂನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಮಂಸಚಕ್ಖು, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು, ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು – ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ಚಕ್ಖೂನೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಮಂಸಚಕ್ಖು ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು, ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು ಅನುತ್ತರಂ।
ಏತಾನಿ ತೀಣಿ ಚಕ್ಖೂನಿ, ಅಕ್ಖಾಸಿ ಪುರಿಸುತ್ತಮೋ॥

“ಮಂಸಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದೋ, ಮಗ್ಗೋ ದಿಬ್ಬಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನೋ।
ಯತೋ ಞಾಣಂ ಉದಪಾದಿ, ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು ಅನುತ್ತರಂ।
ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ, ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಾ ಪಮುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ಇನ್ದ್ರಿಯಸುತ್ತಂ

೬೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ – ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸೇಖಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ, ಉಜುಮಗ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ।
ಖಯಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಂ ಞಾಣಂ, ತತೋ ಅಞ್ಞಾ ಅನನ್ತರಾ॥

“ತತೋ ಅಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತಸ್ಸ, ಞಾಣಂ ವೇ ಹೋತಿ ತಾದಿನೋ।
ಅಕುಪ್ಪಾ ಮೇ ವಿಮುತ್ತೀತಿ, ಭವಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯಾ॥

“ಸ ವೇ [ಸಚೇ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)] ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಸನ್ತೋ ಸನ್ತಿಪದೇ ರತೋ।
ಧಾರೇತಿ ಅನ್ತಿಮಂ ದೇಹಂ, ಜೇತ್ವಾ ಮಾರಂ ಸವಾಹಿನಿ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಅದ್ಧಾಸುತ್ತಂ

೬೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅದ್ಧಾ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾ, ಅನಾಗತೋ ಅದ್ಧಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ಅದ್ಧಾ – ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಅದ್ಧಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಅಕ್ಖೇಯ್ಯಸಞ್ಞಿನೋ ಸತ್ತಾ, ಅಕ್ಖೇಯ್ಯಸ್ಮಿಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ।
ಅಕ್ಖೇಯ್ಯಂ ಅಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಯೋಗಮಾಯನ್ತಿ ಮಚ್ಚುನೋ॥

“ಅಕ್ಖೇಯ್ಯಞ್ಚ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಅಕ್ಖಾತಾರಂ ನ ಮಞ್ಞತಿ।
ಫುಟ್ಠೋ ವಿಮೋಕ್ಖೋ ಮನಸಾ, ಸನ್ತಿಪದಮನುತ್ತರಂ॥

“ಸ ವೇ [ಸಚೇ (ಕ॰)] ಅಕ್ಖೇಯ್ಯಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಸನ್ತೋ ಸನ್ತಿಪದೇ ರತೋ।
ಸಙ್ಖಾಯಸೇವೀ ಧಮ್ಮಟ್ಠೋ, ಸಙ್ಖ್ಯಂ ನೋಪೇತಿ ವೇದಗೂ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ದುಚ್ಚರಿತಸುತ್ತಂ

೬೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ, ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ, ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ – ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಕತ್ವಾ, ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಚ।
ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ ಕತ್ವಾ, ಯಞ್ಚಞ್ಞಂ ದೋಸಸಂಹಿತಂ॥

“ಅಕತ್ವಾ ಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ, ಕತ್ವಾನಾಕುಸಲಂ ಬಹುಂ।
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ, ನಿರಯಂ ಸೋಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ಸುಚರಿತಸುತ್ತಂ

೭೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುಚರಿತಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಕಾಯಸುಚರಿತಂ, ವಚೀಸುಚರಿತಂ, ಮನೋಸುಚರಿತಂ – ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ, ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಚ।
ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ, ಯಞ್ಚಞ್ಞಂ ದೋಸಸಂಹಿತಂ॥

“ಅಕತ್ವಾಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ, ಕತ್ವಾನ ಕುಸಲಂ ಬಹುಂ।
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ, ಸಗ್ಗಂ ಸೋ ಉಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಸೋಚೇಯ್ಯಸುತ್ತಂ

೬೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೋಚೇಯ್ಯಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಕಾಯಸೋಚೇಯ್ಯಂ, ವಚೀಸೋಚೇಯ್ಯಂ, ಮನೋಸೋಚೇಯ್ಯಂ – ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ಸೋಚೇಯ್ಯಾನೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಾಯಸುಚಿಂ ವಚೀಸುಚಿಂ [ವಾಚಾಸುಚಿಂ (ಕ॰)], ಚೇತೋಸುಚಿಮನಾಸವಂ।
ಸುಚಿಂ ಸೋಚೇಯ್ಯಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಆಹು ಸಬ್ಬಪ್ಪಹಾಯಿನ”ನ್ತಿ [ಆಹು ನಿನ್ಹಾತಪಾಪಕನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೧) ಯುತ್ತತರಂ]॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ಮೋನೇಯ್ಯಸುತ್ತಂ

೬೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮೋನೇಯ್ಯಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯಂ, ವಚೀಮೋನೇಯ್ಯಂ, ಮನೋಮೋನೇಯ್ಯಂ – ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ಮೋನೇಯ್ಯಾನೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಾಯಮುನಿಂ ವಚೀಮುನಿಂ, ಮನೋಮುನಿಮನಾಸವಂ।
ಮುನಿಂ ಮೋನೇಯ್ಯಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಆಹು ನಿನ್ಹಾತಪಾಪಕ”ನ್ತಿ [ಆಹು ಸಬ್ಬಪ್ಪಹಾಯಿನನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೩)]॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ಪಠಮರಾಗಸುತ್ತಂ

೬೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಾಗೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ದೋಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ಮೋಹೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ - ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, 'ಬದ್ಧೋ [ಬನ್ಧೋ (ಬಹೂಸು)] ಮಾರಸ್ಸ ಪಟಿಮುಕ್ಕಸ್ಸ ಮಾರಪಾಸೋ ಯಥಾಕಾಮಕರಣೀಯೋ [ಯಥಾ ಕಾಮಕರಣೀಯೋ ಚ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಪಾಪಿಮತೋ'। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಾಗೋ ಪಹೀನೋ, ದೋಸೋ ಪಹೀನೋ, ಮೋಹೋ ಪಹೀನೋ - ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, 'ಅಬದ್ಧೋ ಮಾರಸ್ಸ ಓಮುಕ್ಕಸ್ಸ ಮಾರಪಾಸೋ ನ ಯಥಾ ಕಾಮಕರಣೀಯೋ [ನ ಯಥಾಕಾಮಕರಣೀಯೋ ಚ (ಸ್ಯಾ॰)] ಪಾಪಿಮತೋ'"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಯಸ್ಸ ರಾಗೋ ಚ ದೋಸೋ ಚ, ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ ವಿರಾಜಿತಾ।
ತಂ ಭಾವಿತತ್ತಞ್ಞತರಂ, ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಂ ತಥಾಗತಂ।
ಬುದ್ಧಂ ವೇರಭಯಾತೀತಂ, ಆಹು ಸಬ್ಬಪ್ಪಹಾಯಿನ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ದುತಿಯರಾಗಸುತ್ತಂ

೬೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ವಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ವಾ ರಾಗೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ದೋಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ಮೋಹೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ - ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ 'ಅತರಿ [ಅತಿಣ್ಣೋ (ಕ॰ ಸೀ॰ ಕ॰)] ಸಮುದ್ದಂ ಸಊಮಿಂ ಸವೀಚಿಂ ಸಾವಟ್ಟಂ ಸಗಹಂ ಸರಕ್ಖಸಂ'। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ವಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ವಾ ರಾಗೋ ಪಹೀನೋ, ದೋಸೋ ಪಹೀನೋ, ಮೋಹೋ ಪಹೀನೋ - ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, 'ಅತರಿ ಸಮುದ್ದಂ ಸಊಮಿಂ ಸವೀಚಿಂ ಸಾವಟ್ಟಂ ಸಗಹಂ ಸರಕ್ಖಸಂ, ತಿಣ್ಣೋ ಪಾರಙ್ಗತೋ [ಪಾರಗತೋ (ಸೀ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಸ್ಯಾ॰)] ಥಲೇ ತಿಟ್ಠತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ'"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಯಸ್ಸ ರಾಗೋ ಚ ದೋಸೋ ಚ, ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ ವಿರಾಜಿತಾ।
ಸೋಮಂ ಸಮುದ್ದಂ ಸಗಹಂ ಸರಕ್ಖಸಂ, ಸಊಮಿಭಯಂ ದುತ್ತರಂ ಅಚ್ಚತಾರಿ॥

"ಸಙ್ಗಾತಿಗೋ ಮಚ್ಚುಜಹೋ ನಿರೂಪಧಿ, ಪಹಾಸಿ ದುಕ್ಖಂ ಅಪುನಬ್ಭವಾಯ।
ಅತ್ಥಙ್ಗತೋ ಸೋ ನ ಪಮಾಣಮೇತಿ, ಅಮೋಹಯಿ ಮಚ್ಚುರಾಜನ್ತಿ ಬ್ರೂಮೀ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

ದುತಿಯೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಪುಞ್ಞಂ ಚಕ್ಖು ಅಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ [ಅತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಾ (ಸ್ಯಾ॰)], ಅದ್ಧಾ ಚ ಚರಿತಂ ದುವೇ ಸೋಚಿ [ಸುಚಿ (ಸ್ಯಾ॰)]।
ಮುನೋ [ಮುನೇ (ಸ್ಯಾ॰)] ಅಥ ರಾಗದುವೇ, ಪುನ ವಗ್ಗಮಾಹು ದುತಿಯಮುತ್ತಮನ್ತಿ॥

೩. ತತಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಸುತ್ತಂ

೭೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಉಪವಾದಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ। ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ।

“ತಂ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಾಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮಣಸ್ಸ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ ಸುತ್ವಾ ವದಾಮಿ। ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಉಪವಾದಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ। ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ। ಅಪಿ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯದೇವ ಸಾಮಂ ಞಾತಂ ಸಾಮಂ ದಿಟ್ಠಂ ಸಾಮಂ ವಿದಿತಂ ತದೇವಾಹಂ ವದಾಮಿ।

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಉಪವಾದಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ। ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಮಿಚ್ಛಾ ಮನಂ ಪಣಿಧಾಯ, ಮಿಚ್ಛಾ ವಾಚಞ್ಚ ಭಾಸಿಯ [ಮಿಚಾ ವಾಚಂ ಅಭಾಸಿಯ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)]।
ಮಿಚ್ಛಾ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕತ್ವಾನ, ಕಾಯೇನ ಇಧ ಪುಗ್ಗಲೋ॥

“ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾಪುಞ್ಞಕರೋ [ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋಪುಞ್ಞಕರೋ (ಸೀ॰), ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋ ಅಪುಞ್ಞಕರೋ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)], ಅಪ್ಪಸ್ಮಿಂ ಇಧ ಜೀವಿತೇ।
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ, ನಿರಯಂ ಸೋಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಸುತ್ತಂ

೭೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಅನುಪವಾದಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ। ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪನ್ನಾ।

“ತಂ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಾಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮಣಸ್ಸ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ ಸುತ್ವಾ ವದಾಮಿ। ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಅನುಪವಾದಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ। ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪನ್ನಾ। ಅಪಿ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯದೇವ ಸಾಮಂ ಞಾತಂ ಸಾಮಂ ದಿಟ್ಠಂ ಸಾಮಂ ವಿದಿತಂ ತದೇವಾಹಂ ವದಾಮಿ।

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಅನುಪವಾದಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ। ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪನ್ನಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಸಮ್ಮಾ ಮನಂ ಪಣಿಧಾಯ, ಸಮ್ಮಾ ವಾಚಞ್ಚ ಭಾಸಿಯ [ಸಮ್ಮಾ ವಾಚಂ ಅಭಾಸಿಯ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)]।
ಸಮ್ಮಾ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕತ್ವಾನ, ಕಾಯೇನ ಇಧ ಪುಗ್ಗಲೋ॥

“ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಪುಞ್ಞಕರೋ, ಅಪ್ಪಸ್ಮಿಂ ಇಧ ಜೀವಿತೇ।
ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ, ಸಗ್ಗಂ ಸೋ ಉಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ನಿಸ್ಸರಣಿಯಸುತ್ತಂ

೭೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ತಿಸ್ಸೋ ಇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಿಸ್ಸರಣಿಯಾ [ನಿಸ್ಸಾರಣೀಯಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೦೦)] ಧಾತುಯೋ। ಕತಮಾ ತಿಸ್ಸೋ? ಕಾಮಾನಮೇತಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಯದಿದಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ರೂಪಾನಮೇತಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಯದಿದಂ ಆರುಪ್ಪಂ, ಯಂ ಖೋ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ಭೂತಂ ಸಙ್ಖತಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ ನಿರೋಧೋ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣಂ - ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿಸ್ಸೋ ನಿಸ್ಸರಣಿಯಾ ಧಾತುಯೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಕಾಮನಿಸ್ಸರಣಂ ಞತ್ವಾ, ರೂಪಾನಞ್ಚ ಅತಿಕ್ಕಮಂ।
ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥಂ, ಫುಸಂ ಆತಾಪಿ ಸಬ್ಬದಾ॥

“ಸ ವೇ ಸಮ್ಮದ್ದಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಯತೋ ತತ್ಥ ವಿಮುಚ್ಚತಿ।
ಅಭಿಞ್ಞಾವೋಸಿತೋ ಸನ್ತೋ, ಸ ವೇ ಯೋಗಾತಿಗೋ ಮುನೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಸನ್ತತರಸುತ್ತಂ

೭೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ರೂಪೇಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರೂಪಾ [ಆರುಪ್ಪಾ (ಸೀ॰)] ಸನ್ತತರಾ, ಅರೂಪೇಹಿ ನಿರೋಧೋ ಸನ್ತತರೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಯೇ ಚ ರೂಪೂಪಗಾ ಸತ್ತಾ, ಯೇ ಚ ಅರೂಪಟ್ಠಾಯಿನೋ [ಆರುಪ್ಪಟ್ಠಾಯಿನೋ (ಸೀ॰)]।
ನಿರೋಧಂ ಅಪ್ಪಜಾನನ್ತಾ, ಆಗನ್ತಾರೋ ಪುನಬ್ಭವಂ॥

“ಯೇ ಚ ರೂಪೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಅರೂಪೇಸು ಅಸಣ್ಠಿತಾ।
ನಿರೋಧೇ ಯೇ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇ ಜನಾ ಮಚ್ಚುಹಾಯಿನೋ॥

“ಕಾಯೇನ ಅಮತಂ ಧಾತುಂ, ಫುಸಯಿತ್ವಾ ನಿರೂಪಧಿಂ।
ಉಪಧಿಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಂ, ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಅನಾಸವೋ।
ದೇಸೇತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಅಸೋಕಂ ವಿರಜಂ ಪದ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಪುತ್ತಸುತ್ತಂ

೭೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಅತಿಜಾತೋ, ಅನುಜಾತೋ, ಅವಜಾತೋತಿ।

“ಕಥಞ್ಚ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತೋ ಅತಿಜಾತೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹೋನ್ತಿ ನ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ, ನ ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತಾ, ನ ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತಾ; ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತಾ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತಾ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತಾ, ಮುಸಾವಾದಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತಾ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತಾ, ದುಸ್ಸೀಲಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ। ಪುತ್ತೋ ಚ ನೇಸಂ ಹೋತಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತೋ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತೋ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತೋ; ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಮುಸಾವಾದಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಸೀಲವಾ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತೋ ಅತಿಜಾತೋ ಹೋತಿ।

“ಕಥಞ್ಚ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತೋ ಅನುಜಾತೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹೋನ್ತಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತಾ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತಾ; ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಮುಸಾವಾದಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಸೀಲವನ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾ। ಪುತ್ತೋಪಿ ನೇಸಂ ಹೋತಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತೋ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತೋ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತೋ; ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಮುಸಾವಾದಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ಪಟಿವಿರತೋ, ಸೀಲವಾ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತೋ ಅನುಜಾತೋ ಹೋತಿ।

“ಕಥಞ್ಚ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತೋ ಅವಜಾತೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹೋನ್ತಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತಾ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತಾ; ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಮುಸಾವಾದಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ಪಟಿವಿರತಾ, ಸೀಲವನ್ತೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾ। ಪುತ್ತೋ ಚ ನೇಸಂ ಹೋತಿ ನ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತೋ, ನ ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತೋ, ನ ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತೋ; ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ

ಅಪ್ಪಟಿವಿರತೋ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತೋ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತೋ, ಮುಸಾವಾದಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತೋ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ಅಪ್ಪಟಿವಿರತೋ, ದುಸ್ಸೀಲೋ ಪಾಪಧಮ್ಮೋ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುತ್ತೋ ಅವಜಾತೋ ಹೋತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಪುತ್ತಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಅತಿಜಾತಂ ಅನುಜಾತಂ, ಪುತ್ತಮಿಚ್ಛನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾ।
ಅವಜಾತಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಯೋ ಹೋತಿ ಕುಲಗನ್ಧನೋ॥

"ಏತೇ ಖೋ ಪುತ್ತಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಯೇ ಭವನ್ತಿ ಉಪಾಸಕಾ।
ಸದ್ಧಾ ಸೀಲೇನ ಸಮ್ಪನ್ನಾ, ವದಞ್ಞೂ ವೀತಮಚ್ಛರಾ।
ಚನ್ದೋ ಅಬ್ಭಘನಾ ಮುತ್ತೋ, ಪರಿಸಾಸು ವಿರೋಚರೇ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ಅವುಟ್ಠಿಕಸುತ್ತಂ

೭೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಅವುಟ್ಠಿಕಸಮೋ , ಪದೇಸವಸ್ಸೀ, ಸಬ್ಬತ್ಥಾಭಿವಸ್ಸೀ।

"ಕಥಞ್ಚ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಅವುಟ್ಠಿಕಸಮೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಞೇವ ನ ದಾತಾ ಹೋತಿ, ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಪಣದ್ಧಿಕವನಿಬ್ಬಕಯಾಚಕಾನಂ [... ವಣಿಬ್ಬಕಯಾಚಕಾನಂ (ಸೀ॰)] ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ವತ್ಥಂ ಯಾನಂ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಂ ಸೇಯ್ಯಾವಸಥಪದೀಪೇಯ್ಯಂ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಅವುಟ್ಠಿಕಸಮೋ ಹೋತಿ।

"ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಪದೇಸವಸ್ಸೀ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ದಾತಾ (ಹೋತಿ) [( ) ನತ್ಥಿ ಸ್ಯಾಮಪೋತ್ಥಕೇ], ಏಕಚ್ಚಾನಂ ನ ದಾತಾ ಹೋತಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಪಣದ್ಧಿಕವನಿಬ್ಬಕಯಾಚಕಾನಂ ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ವತ್ಥಂ ಯಾನಂ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಂ ಸೇಯ್ಯಾವಸಥಪದೀಪೇಯ್ಯಂ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಪದೇಸವಸ್ಸೀ ಹೋತಿ।

"ಕಥಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾಭಿವಸ್ಸೀ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಬ್ಬೇಸಂವ ದೇತಿ, ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಪಣದ್ಧಿಕವನಿಬ್ಬಕಯಾಚಕಾನಂ ಅನ್ನಂ ಪಾನಂ ವತ್ಥಂ ಯಾನಂ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಂ ಸೇಯ್ಯಾವಸಥಪದೀಪೇಯ್ಯಂ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಾಭಿವಸ್ಸೀ ಹೋತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ನ ಸಮಣೇ ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ, ನ ಕಪಣದ್ಧಿಕವನಿಬ್ಬಕೇ।
ಲದ್ಧಾನ ಸಂವಿಭಾಜೇತಿ, ಅನ್ನಂ ಪಾನಞ್ಚ ಭೋಜನಂ।
ತಂ ವೇ ಅವುಟ್ಠಿಕಸಮೋತಿ, ಆಹು ನಂ ಪುರಿಸಾಧಮಂ॥

"ಏಕಚ್ಚಾನಂ ನ ದದಾತಿ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಪವೇಚ್ಛತಿ।

ತಂ ವೇ ಪದೇಸವಸ್ಸೀತಿ, ಆಹು ಮೇಧಾವಿನೋ ಜನಾ॥

“ಸುಭಿಕ್ಖವಾಚೋ ಪುರಿಸೋ, ಸಬ್ಬಭೂತಾನುಕಮ್ಪಕೋ।
ಆಮೋದಮಾನೋ ಪಕಿರೇತಿ, ದೇಥ ದೇಥಾತಿ ಭಾಸತಿ॥

“ಯಥಾಪಿ ಮೇಘೋ ಥನಯಿತ್ವಾ, ಗಜ್ಜಯಿತ್ವಾ ಪವಸ್ಸತಿ।
ಥಲಂ ನಿನ್ನಞ್ಚ ಪೂರೇತಿ, ಅಭಿಸನ್ದನ್ತೋವ [ಅಭಿಸನ್ದೇನ್ತೋವ (?)] ವಾರಿನಾ॥

“ಏವಮೇವ ಇಧೇಕಚ್ಚೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಹೋತಿ ತಾದಿಸೋ।
ಧಮ್ಮೇನ ಸಂಹರಿತ್ವಾನ, ಉಟ್ಠಾನಾಧಿಗತಂ ಧನಂ।
ತಪ್ಪೇತಿ ಅನ್ನಪಾನೇನ, ಸಮ್ಮಾ ಪತ್ತೇ ವನಿಬ್ಬಕೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಸುಖಪತ್ಥನಾಸುತ್ತಂ

೭೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಣಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸುಖಾನಿ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ। ಕತಮಾನಿ ತೀಣಿ? ಪಸಂಸಾ ಮೇ ಆಗಚ್ಛತೂತಿ [ಆಗಚ್ಛನ್ತೂತಿ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸೀಲಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ, ಭೋಗಾ ಮೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೂತಿ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ। ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಣಿ ಸುಖಾನಿ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸೀಲಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಮೇಧಾವೀ, ಪತ್ಥಯಾನೋ ತಯೋ ಸುಖೇ।
ಪಸಂಸಂ ವಿತ್ತಲಾಭಞ್ಚ, ಪೇಚ್ಚ ಸಗ್ಗೇ ಪಮೋದನಂ॥

“ಅಕರೋನ್ತೋಪಿ ಚೇ ಪಾಪಂ, ಕರೋನ್ತಮುಪಸೇವತಿ।
ಸಙ್ಕಿಯೋ ಹೋತಿ ಪಾಪಸ್ಮಿಂ, ಅವಣ್ಣೋ ಚಸ್ಸ ರೂಹತಿ॥

“ಯಾದಿಸಂ ಕುರುತೇ ಮಿತ್ತಂ, ಯಾದಿಸಂ ಚೂಪಸೇವತಿ।
ಸ ವೇ ತಾದಿಸಕೋ ಹೋತಿ, ಸಹವಾಸೋ ಹಿ [ಸಹವಾಸೋಪಿ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ತಾದಿಸೋ॥

“ಸೇವಮಾನೋ ಸೇವಮಾನಂ, ಸಮ್ಫುಟ್ಠೋ ಸಮ್ಫುಸಂ ಪರಂ।
ಸರೋ ದಿದ್ಧೋ ಕಲಾಪಂವ, ಅಲಿತ್ತಮುಪಲಿಮ್ಪತಿ।
ಉಪಲೇಪಭಯಾ [ಉಪಲಿಮ್ಪಭಯಾ (ಕ॰)] ಧೀರೋ, ನೇವ ಪಾಪಸಖಾ ಸಿಯಾ॥

“ಪೂತಿಮಚ್ಛಂ ಕುಸಗ್ಗೇನ, ಯೋ ನರೋ ಉಪನಯ್ಹತಿ।
ಕುಸಾಪಿ ಪೂತಿ ವಾಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಬಾಲೂಪಸೇವನಾ॥

“ತಗರಞ್ಚ ಪಲಾಸೇನ, ಯೋ ನರೋ ಉಪನಯ್ಹತಿ।
ಪತ್ತಾಪಿ ಸುರಭಿ ವಾಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಧೀರೂಪಸೇವನಾ॥

“ತಸ್ಮಾ ಪತ್ತಪುಟಸ್ಸೇವ [ಪಲಾಸಪುಟಸ್ಸೇವ (ಪೀ॰ ಕ॰)], ಞತ್ವಾ ಸಮ್ಪಾಕಮತ್ತನೋ।
ಅಸನ್ತೇ ನುಪಸೇವೇಯ್ಯ, ಸನ್ತೇ ಸೇವೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಅಸನ್ತೋ ನಿರಯಂ ನೇನ್ತಿ, ಸನ್ತೋ ಪಾಪೇನ್ತಿ ಸುಗ್ಗತಿ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ಭಿದುರಸುತ್ತಂ

೭೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಭಿದುರಾಯಂ [ಭಿನ್ದನ್ತಾಯಂ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರಾಗಧಮ್ಮಂ, ಸಬ್ಬೇ ಉಪಧೀ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಾಯಞ್ಚ ಭಿದುರಂ [ಭಿನ್ದನ್ತಂ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಞತ್ವಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ವಿರಾಗುನಂ [ವಿರಾಗಿಕಂ (ಕ॰ ಸೀ॰), ಪಭಙ್ಗುಣಂ (ಸ್ಯಾ॰)]।
ಉಪಧೀಸು ಭಯಂ ದಿಸ್ವಾ, ಜಾತಿಮರಣಮಚ್ಚಗಾ।
ಸಮ್ಪತ್ವಾ ಪರಮಂ ಸನ್ತಿಂ, ಕಾಲಂ ಕಙ್ಖತಿ ಭಾವಿತತ್ತೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ಧಾತುಸೋಸಂಸನ್ದನಸುತ್ತಂ

೭೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಧಾತುಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ। ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ।

“ಅತೀತಮ್ಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅದ್ಧಾನಂ ಧಾತುಸೋವ ಸತ್ತಾ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿಂಸು ಸಮಿಂಸು। ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿಂಸು ಸಮಿಂಸು, ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿಂಸು ಸಮಿಂಸು।

“ಅನಾಗತಮ್ಪಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅದ್ಧಾನಂ ಧಾತುಸೋವ ಸತ್ತಾ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸಮೇಸ್ಸನ್ತಿ। ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸಮೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಸಮೇಸ್ಸನ್ತಿ।

“ಏತರಹಿಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅದ್ಧಾನಂ ಧಾತುಸೋವ ಸತ್ತಾ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ। ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ

ಸಂಸನ್ದನ್ತಿ ಸಮೇನ್ತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಸಂಸಗ್ಗಾ ವನಥೋ ಜಾತೋ, ಅಸಂಸಗ್ಗೇನ ಛಿಜ್ಜತಿ।
ಪರಿತ್ತಂ ದಾರುಮಾರುಯ್ಹ, ಯಥಾ ಸೀದೇ ಮಹಣ್ಣವೇ॥

"ಏವಂ ಕುಸೀತಮಾಗಮ್ಮ, ಸಾಧುಜೀವೀಪಿ ಸೀದತಿ।
ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಕುಸೀತಂ ಹೀನವೀರಿಯಂ॥

"ಪವಿವಿತ್ತೇಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ, ಪಹಿತತ್ತೇಹಿ ಝಾಯಿಭಿ।
ನಿಚ್ಚಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇಹಿ, ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಹಾವಸೇ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ಪರಿಹಾನಸುತ್ತಂ

೭೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸೇಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪರಿಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇಖೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಮ್ಮಾರಾಮೋ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮರತೋ, ಕಮ್ಮಾರಾಮತಮನುಯುತ್ತೋ; ಭಸ್ಸಾರಾಮೋ ಹೋತಿ, ಭಸ್ಸರತೋ, ಭಸ್ಸಾರಾಮತಮನುಯುತ್ತೋ; ನಿದ್ದಾರಾಮೋ ಹೋತಿ, ನಿದ್ದಾರತೋ, ನಿದ್ದಾರಾಮತಮನುಯುತ್ತೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಸೇಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪರಿಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ।

"ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸೇಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಪರಿಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸೇಖೋ ಭಿಕ್ಖು ನ ಕಮ್ಮಾರಾಮೋ ಹೋತಿ, ನ ಕಮ್ಮರತೋ, ನ ಕಮ್ಮಾರಾಮತಮನುಯುತ್ತೋ; ನ ಭಸ್ಸಾರಾಮೋ ಹೋತಿ, ನ ಭಸ್ಸರತೋ, ನ ಭಸ್ಸಾರಾಮತಮನುಯುತ್ತೋ; ನ ನಿದ್ದಾರಾಮೋ ಹೋತಿ, ನ ನಿದ್ದಾರತೋ , ನ ನಿದ್ದಾರಾಮತಮನುಯುತ್ತೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಸೇಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಪರಿಹಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಕಮ್ಮಾರಾಮೋ ಭಸ್ಸಾರಾಮೋ [ಭಸ್ಸರತೋ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)], ನಿದ್ದಾರಾಮೋ ಚ ಉದ್ಧತೋ।
ಅಭಬ್ಬೋ ತಾದಿಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಫುಟ್ಠುಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ॥

"ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಅಪ್ಪಕಿಚ್ಚಸ್ಸ, ಅಪ್ಪಮಿದ್ಧೋ ಅನುದ್ಧತೋ।
ಭಬ್ಬೋ ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಫುಟ್ಠುಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

ತತಿಯೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ದ್ವೇ ದಿಟ್ಠೀ ನಿಸ್ಸರಣಂ ರೂಪಂ, ಪುತ್ತೋ ಅವುಟ್ಠಿಕೇನ ಚ।
ಸುಖಾ ಚ ಭಿದುರೋ [ಭಿನ್ದನಾ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ಧಾತು, ಪರಿಹಾನೇನ ತೇ ದಸಾತಿ॥

೪. ಚತುತ್ಥವಗ್ಗೋ

೧. ವಿತಕ್ಕಸುತ್ತಂ

೮೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಪರಾನುದ್ದಯತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ”ತಿ । ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಸಂಯುತ್ತೋ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಗಾರವೋ।
ಸಹನನ್ದೀ ಅಮಚ್ಚೇಹಿ, ಆರಾ ಸಂಯೋಜನಕ್ಖಯಾ॥

“ಯೋ ಚ ಪುತ್ತಪಸುಂ ಹಿತ್ವಾ, ವಿವಾಹೇ ಸಂಹರಾನಿ [ಸಙ್ಗಹಾನಿ (ಕ॰ ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಚ।
ಭಬ್ಬೋ ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಫುಟ್ಠುಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಸಕ್ಕಾರಸುತ್ತಂ

೮೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಅಭಿಭೂತಾ, ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ।

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಸಕ್ಕಾರೇನ ಅಭಿಭೂತಾ, ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ।

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ಅಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ತದುಭಯೇನ ಅಭಿಭೂತಾ, ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ।

“ತಂ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನಾಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮಣಸ್ಸ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ವಾ ಸುತ್ವಾ ವದಾಮಿ; ( ) [(ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸತ್ತಾ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಅಭಿಭೂತಾ। ...ಪೇ॰... ಅಸಕ್ಕಾರೇನ ಅಭಿಭೂತಾ ...ಪೇ॰... ಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ಅಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ತದುಭಯೇನ ಅಭಿಭೂತಾ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ।) (ಸ್ಯಾ॰) ಪುರಿಮವಗ್ಗೇ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಸುತ್ತೇಹಿ ಪನ ಸಮೇತಿ, ಅನ್ವಯಬ್ಯತಿರೇಕವಾಕ್ಯಾನಂ ಪನ ಅನನ್ತರಿತತ್ತಾ ಪಾಸಂಸತರಾ।)] ಅಪಿ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯದೇವ ಮೇ ಸಾಮಂ ಞಾತಂ ಸಾಮಂ ದಿಟ್ಠಂ ಸಾಮಂ ವಿದಿತಂ ತಮೇವಾಹಂ ವದಾಮಿ।

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಅಭಿಭೂತಾ, ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ।

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಸಕ್ಕಾರೇನ ಅಭಿಭೂತಾ, ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ।

“ದಿಟ್ಠಾ ಮಯಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ಅಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ತದುಭಯೇನ ಅಭಿಭೂತಾ, ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಯಸ್ಸ ಸಕ್ಕರಿಯಮಾನಸ್ಸ, ಅಸಕ್ಕಾರೇನ ಚೂಭಯಂ।
ಸಮಾಧಿ ನ ವಿಕಮ್ಪತಿ, ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿನೋ [ಅಪ್ಪಮಾಣವಿಹಾರಿನೋ (ಸೀ॰ ಅಟ್ಠ॰)]॥

“ತಂ ಝಾಯಿನಂ ಸಾತತಿಕಂ, ಸುಖುಮಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಪಸ್ಸಕಂ ।
ಉಪಾದಾನಕ್ಖಯಾರಾಮಂ, ಆಹು ಸಪ್ಪುರಿಸೋ ಇತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ದೇವಸದ್ದಸುತ್ತಂ

೮೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇವೇಸು ದೇವಸದ್ದಾ ನಿಚ್ಛರನ್ತಿ ಸಮಯಾ ಸಮಯಂ ಉಪಾದಾಯ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಯಸ್ಮಿಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಕೇಸಮಸ್ಸುಂ ಓಹಾರೇತ್ವಾ ಕಾಸಾಯಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ಚೇತೇತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ [ತಸ್ಮಿಂ ಭಿಕ್ಖವೇ ಸಮಯೇ (ಪೀ॰ ಕ॰)] ದೇವೇಸು ದೇವಸದ್ದೋ ನಿಚ್ಛರತಿ - ‘ಏಸೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಮಾರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಙ್ಗಾಮಾಯ ಚೇತೇತೀ’ತಿ। ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮೋ ದೇವೇಸು ದೇವಸದ್ದೋ ನಿಚ್ಛರತಿ ಸಮಯಾ ಸಮಯಂ ಉಪಾದಾಯ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದೇವೇಸು ದೇವಸದ್ದೋ ನಿಚ್ಛರತಿ - ‘ಏಸೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಮಾರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಙ್ಗಾಮೇತೀ’ತಿ। ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುತಿಯೋ ದೇವೇಸು ದೇವಸದ್ದೋ ನಿಚ್ಛರತಿ ಸಮಯಾ ಸಮಯಂ ಉಪಾದಾಯ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಅನಾಸವಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ದೇವೇಸು ದೇವಸದ್ದೋ ನಿಚ್ಛರತಿ - ‘ಏಸೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ವಿಜಿತಸಙ್ಗಾಮೋ ತಮೇವ ಸಙ್ಗಾಮಸೀಸಂ ಅಭಿವಿಜಿಯ ಅಜ್ಝಾವಸತೀ’ತಿ। ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತತಿಯೋ ದೇವೇಸು ದೇವಸದ್ದೋ ನಿಚ್ಛರತಿ ಸಮಯಾ ಸಮಯಂ ಉಪಾದಾಯ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ದೇವೇಸು ದೇವಸದ್ದಾ ನಿಚ್ಛರನ್ತಿ ಸಮಯಾ ಸಮಯಂ ಉಪಾದಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ದಿಸ್ವಾ ವಿಜಿತಸಙ್ಗಾಮಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾವಕಂ।
ದೇವತಾಪಿ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಹನ್ತಂ ವೀತಸಾರದಂ॥

“ನಮೋ ತೇ ಪುರಿಸಾಜಞ್ಞ, ಯೋ ತ್ವಂ ದುಜ್ಜಯಮಜ್ಝಭೂ।
ಜೇತ್ವಾನ ಮಚ್ಚುನೋ ಸೇನಂ, ವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಅನಾವರಂ॥

“ಇತಿ ಹೇತಂ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ, ದೇವತಾ ಪತ್ತಮಾನಸಂ।
ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಯೇನ ಮಚ್ಚುವಸಂ ವಜೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಪಞ್ಚಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಸುತ್ತಂ

೮೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಯದಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇವೋ ದೇವಕಾಯಾ ಚವನಧಮ್ಮೋ ಹೋತಿ, ಪಞ್ಚಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ – ಮಾಲಾ ಮಿಲಾಯನ್ತಿ, ವತ್ಥಾನಿ ಕಿಲಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಕಚ್ಛೇಹಿ ಸೇದಾ ಮುಚ್ಚನ್ತಿ, ಕಾಯೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣಿಯಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಸಕೇ ದೇವೋ ದೇವಾಸನೇ ನಾಭಿರಮತೀತಿ। ತಮೇನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇವಾ ‘ಚವನಧಮ್ಮೋ ಅಯಂ ದೇವಪುತ್ತೋ’ತಿ ಇತಿ ವಿದಿತ್ವಾ ತೀಹಿ ವಾಚಾಹಿ ಅನುಮೋದೇನ್ತಿ [ಅನುಮೋದನ್ತಿ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] – ‘ಇತೋ, ಭೋ, ಸುಗತಿಂ ಗಚ್ಛ, ಸುಗತಿಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸುಲದ್ಧಲಾಭಂ ಲಭ, ಸುಲದ್ಧಲಾಭಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಭವಾಹೀ’”ತಿ।

ಏವಂ ವುತ್ತೇ, ಅಞ್ಞತರೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಗವನ್ತಂ ಏತದವೋಚ – “ಕಿನ್ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ದೇವಾನಂ ಸುಗತಿಗಮನಸಙ್ಖಾತಂ; ಕಿಞ್ಚ, ಭನ್ತೇ, ದೇವಾನಂ ಸುಲದ್ಧಲಾಭಸಙ್ಖಾತಂ ; ಕಿಂ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ದೇವಾನಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಸಙ್ಖಾತ”ನ್ತಿ?

“ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು [ಭಿಕ್ಖವೇ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)], ದೇವಾನಂ ಸುಗತಿಗಮನಸಙ್ಖಾತಂ; ಯಂ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸಮಾನೋ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತೇ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತಿ। ಇದಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು [ಭಿಕ್ಖವೇ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)], ದೇವಾನಂ ಸುಲದ್ಧಲಾಭಸಙ್ಖಾತಂ; ಸಾ ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ನಿವಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ ಮೂಲಜಾತಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ದಳ್ಹಾ ಅಸಂಹಾರಿಯಾ ಸಮಣೇನ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ವಾ ದೇವೇನ ವಾ ಮಾರೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ವಾ ಕೇನಚಿ ವಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಇದಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖು [ಭಿಕ್ಖವೇ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)], ದೇವಾನಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಸಙ್ಖಾತ”ನ್ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯದಾ ದೇವೋ ದೇವಕಾಯಾ, ಚವತಿ ಆಯುಸಙ್ಖಯಾ।
ತಯೋ ಸದ್ದಾ ನಿಚ್ಛರನ್ತಿ, ದೇವಾನಂ ಅನುಮೋದತಂ॥

“‘ಇತೋ ಭೋ ಸುಗತಿಂ ಗಚ್ಛ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ।
ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ, ಲಭ ಸದ್ಧಂ ಅನುತ್ತರಂ॥

“‘ಸಾ ತೇ ಸದ್ಧಾ ನಿವಿಟ್ಠಸ್ಸ, ಮೂಲಜಾತಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ।
ಯಾವಜೀವಂ ಅಸಂಹೀರಾ, ಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಸುಪ್ಪವೇದಿತೇ॥

“‘ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ, ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಿ ಚ।

manōduccaritaṁ

ಮನೋದುಚ್ಚರಿತಂ ಹಿತ್ವಾ, ಯಞ್ಚಞ್ಞಂ ದೋಸಸಞ್ಹಿತಂ॥

‘‘‘ಕಾಯೇನ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ, ವಾಚಾಯ ಕುಸಲಂ ಬಹುಂ।
ಮನಸಾ ಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ನಿರೂಪಧಿಂ॥

‘‘‘ತತೋ ಓಪಧಿಕಂ ಪುಞ್ಞಂ, ಕತ್ವಾ ದಾನೇನ ತಂ ಬಹುಂ।
ಅಞ್ಞೇಪಿ ಮಚ್ಚೇ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇ ನಿವೇಸಯ’ [ನಿವೇಸಯೇ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)]॥

‘‘ಇಮಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ, ದೇವಾ ದೇವಂ ಯದಾ ವಿದೂ।
ಚವನ್ತಂ ಅನುಮೋದೇನ್ತಿ, ಏಹಿ ದೇವ ಪುನಪ್ಪುನ’’ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಬಹುಜನಹಿತಸುತ್ತಂ

೮೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

‘‘ತಯೋಮೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುಗತೋ ಲೋಕವಿದೂ ಅನುತ್ತರೋ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿ ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತಿ। ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಠಮೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಸೇವ ಸತ್ಥು [ಸತ್ಥುನೋ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸಾವಕೋ ಅರಹಂ ಹೋತಿ ಖೀಣಾಸವೋ ವುಸಿತವಾ ಕತಕರಣೀಯೋ ಓಹಿತಭಾರೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಸದತ್ಥೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣಭವಸಂಯೋಜನೋ ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತೋ। ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತಿ। ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದುತಿಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ।

‘‘ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಸೇವ ಸತ್ಥು ಸಾವಕೋ ಸೇಖೋ ಹೋತಿ ಪಾಟಿಪದೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಸೀಲವತೂಪಪನ್ನೋ। ಸೋಪಿ [ಸೋ (?)] ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇತಿ। ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತತಿಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ’’ನ್ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

‘‘ಸತ್ಥಾ ಹಿ ಲೋಕೇ ಪಠಮೋ ಮಹೇಸಿ, ತಸ್ಸನ್ವಯೋ ಸಾವಕೋ ಭಾವಿತತ್ತೋ।
ಅಥಾಪರೋ ಪಾಟಿಪದೋಪಿ ಸೇಖೋ, ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಸೀಲವತೂಪಪನ್ನೋ॥

“ಏತೇ ತಯೋ ದೇವಮನುಸ್ಸಸೇಟ್ಠಾ, ಪಭಙ್ಕರಾ ಧಮ್ಮಮುದೀರಯನ್ತಾ।
ಅಪಾಪುರನ್ತಿ [ಅಪಾಪುರೇನ್ತಿ (ಕ॰)] ಅಮತಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ, ಯೋಗಾ ಪಮೋಚೇನ್ತಿ [ಯಾಗಾ ಪಮುಚ್ಚನ್ತಿ (ಸೀ॰), ಯೋಗಾ ಮೋಚನ್ತಿ (ಸ್ಯಾ॰)] ಬಹುಜ್ಜನಂ ತೇ॥

“ಯೇ ಸತ್ಥವಾಹೇನ ಅನುತ್ತರೇನ, ಸುದೇಸಿತಂ ಮಗ್ಗಮನುಕ್ಕಮನ್ತಿ [ಮಗ್ಗಮನುಗ್ಗಮನ್ತಿ (ಸೀ॰ ಕ॰)]।
ಇಧೇವ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಕರೋನ್ತಿ ಅನ್ತಂ, ಯೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಸುಗತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ಅಸುಭಾನುಪಸ್ಸೀಸುತ್ತಂ

೮೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಅಸುಭಾನುಪಸ್ಸೀ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಸ್ಮಿಂ ವಿಹರಥ; ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಚ ವೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪರಿಮುಖಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತು; ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸಿನೋ ವಿಹರಥ। ಅಸುಭಾನುಪಸ್ಸೀನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಸ್ಮಿಂ ವಿಹರತಂ ಯೋ ಸುಭಾಯ ಧಾತುಯಾ ರಾಗಾನುಸಯೋ ಸೋ ಪಹೀಯತಿ [ಪಹಿಯ್ಯತಿ (ಕ॰)]। ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪರಿಮುಖಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಿತಾಯ ಯೇ ಬಾಹಿರಾ ವಿತಕ್ಕಾಸಯಾ ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕಾ, ತೇ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀನಂ ವಿಹರತಂ ಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಾ ಪಹೀಯತಿ, ಯಾ ವಿಜ್ಜಾ ಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಅಸುಭಾನುಪಸ್ಸೀ ಕಾಯಸ್ಮಿಂ, ಆನಾಪಾನೇ ಪಟಿಸ್ಸತೋ।
ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥಂ, ಪಸ್ಸಂ ಆತಾಪಿ ಸಬ್ಬದಾ॥

“ಸ ವೇ ಸಮ್ಮದ್ದಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಯತೋ ತತ್ಥ ವಿಮುಚ್ಚತಿ।
ಅಭಿಞ್ಞಾವೋಸಿತೋ ಸನ್ತೋ, ಸ ವೇ ಯೋಗಾತಿಗೋ ಮುನೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪನ್ನಸುತ್ತಂ

೮೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಯಮನುಧಮ್ಮೋ ಹೋತಿ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಾಯ – ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪನ್ನೋಯನ್ತಿ ಭಾಸಮಾನೋ ಧಮ್ಮಞ್ಞೇವ ಭಾಸತಿ ನೋ ಅಧಮ್ಮಂ, ವಿತಕ್ಕಯಮಾನೋ ವಾ ಧಮ್ಮವಿತಕ್ಕಞ್ಞೇವ ವಿತಕ್ಕೇತಿ ನೋ ಅಧಮ್ಮವಿತಕ್ಕಂ, ತದುಭಯಂ ವಾ ಪನ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಧಮ್ಮಾರಾಮೋ ಧಮ್ಮರತೋ, ಧಮ್ಮಂ ಅನುವಿಚಿನ್ತಯಂ।
ಧಮ್ಮಂ ಅನುಸ್ಸರಂ ಭಿಕ್ಖು, ಸದ್ಧಮ್ಮಾ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ॥

“ಚರಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ತಿಟ್ಠಂ, ನಿಸಿನ್ನೋ ಉದ ವಾ ಸಯಂ।

ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಮಯಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸನ್ತಿಮೇವಾಧಿಗಚ್ಛತೀ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ಅನ್ಧಕರಣಸುತ್ತಂ

೮೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ತಯೋಮೇ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ ಅನ್ಧಕರಣಾ ಅಚಕ್ಖುಕರಣಾ ಅಞ್ಞಾಣಕರಣಾ ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕಾ ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕಾ ಅನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕಾ । ಕತಮೇ ತಯೋ? ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ಧಕರಣೋ ಅಚಕ್ಖುಕರಣೋ ಅಞ್ಞಾಣಕರಣೋ ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕೋ ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋ ಅನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕೋ। ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ಧಕರಣೋ ಅಚಕ್ಖುಕರಣೋ ಅಞ್ಞಾಣಕರಣೋ ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕೋ ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋ ಅನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕೋ। ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ಧಕರಣೋ ಅಚಕ್ಖುಕರಣೋ ಅಞ್ಞಾಣಕರಣೋ ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕೋ ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋ ಅನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ ಅನ್ಧಕರಣಾ ಅಚಕ್ಖುಕರಣಾ ಅಞ್ಞಾಣಕರಣಾ ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕಾ ವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕಾ ಅನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕಾ।

"ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ ಅನನ್ಧಕರಣಾ ಚಕ್ಖುಕರಣಾ ಞಾಣಕರಣಾ ಪಞ್ಞಾವುದ್ಧಿಕಾ ಅವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕಾ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ನೇಕ್ಖಮ್ಮವಿತಕ್ಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನನ್ಧಕರಣೋ ಚಕ್ಖುಕರಣೋ ಞಾಣಕರಣೋ ಪಞ್ಞಾವುದ್ಧಿಕೋ ಅವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋ ನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕೋ। ಅಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನನ್ಧಕರಣೋ ಚಕ್ಖುಕರಣೋ ಞಾಣಕರಣೋ ಪಞ್ಞಾವುದ್ಧಿಕೋ ಅವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋ ನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕೋ। ಅವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನನ್ಧಕರಣೋ ಚಕ್ಖುಕರಣೋ ಞಾಣಕರಣೋ ಪಞ್ಞಾವುದ್ಧಿಕೋ ಅವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕೋ ನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ ಅನನ್ಧಕರಣಾ ಚಕ್ಖುಕರಣಾ ಞಾಣಕರಣಾ ಪಞ್ಞಾವುದ್ಧಿಕಾ ಅವಿಘಾತಪಕ್ಖಿಕಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕಾ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ತಯೋ ವಿತಕ್ಕೇ ಕುಸಲೇ ವಿತಕ್ಕಯೇ, ತಯೋ ಪನ ಅಕುಸಲೇ ನಿರಾಕರೇ।
ಸ ವೇ ವಿತಕ್ಕಾನಿ ವಿಚಾರಿತಾನಿ, ಸಮೇತಿ ವುಟ್ಠೀವ ರಜಂ ಸಮೂಹತಂ।
ಸ ವೇ ವಿತಕ್ಕೂಪಸಮೇನ ಚೇತಸಾ, ಇಧೇವ ಸೋ ಸನ್ತಿಪದಂ ಸಮಜ್ಝಗಾ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ಅನ್ತರಾಮಲಸುತ್ತಂ

೮೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತರಾಮಲಾ ಅನ್ತರಾಅಮಿತ್ತಾ ಅನ್ತರಾಸಪತ್ತಾ ಅನ್ತರಾವಧಕಾ ಅನ್ತರಾಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಲೋಭೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತರಾಮಲೋ ಅನ್ತರಾಅಮಿತ್ತೋ ಅನ್ತರಾಸಪತ್ತೋ ಅನ್ತರಾವಧಕೋ ಅನ್ತರಾಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ। ದೋಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತರಾಮಲೋ ಅನ್ತರಾಅಮಿತ್ತೋ ಅನ್ತರಾಸಪತ್ತೋ ಅನ್ತರಾವಧಕೋ ಅನ್ತರಾಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ। ಮೋಹೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತರಾಮಲೋ ಅನ್ತರಾಅಮಿತ್ತೋ ಅನ್ತರಾಸಪತ್ತೋ ಅನ್ತರಾವಧಕೋ ಅನ್ತರಾಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಅನ್ತರಾಮಲಾ ಅನ್ತರಾಅಮಿತ್ತಾ ಅನ್ತರಾಸಪತ್ತಾ ಅನ್ತರಾವಧಕಾ ಅನ್ತರಾಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಅನತ್ಥಜನನೋ ಲೋಭೋ, ಲೋಭೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪನೋ।
ಭಯಮನ್ತರತೋ ಜಾತಂ, ತಂ ಜನೋ ನಾವಬುಜ್ಝತಿ॥

“ಲುದ್ಧೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಲುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅನ್ಧತಮಂ [ಅನ್ಧಂ ತಮಂ (ಸೀ॰)] ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ಲೋಭೋ ಸಹತೇ ನರಂ॥

“ಯೋ ಚ ಲೋಭಂ ಪಹನ್ತ್ವಾನ, ಲೋಭನೇಯ್ಯೇ ನ ಲುಬ್ಭತಿ।
ಲೋಭೋ ಪಹೀಯತೇ ತಮ್ಹಾ, ಉದಬಿನ್ದೂವ ಪೋಕ್ಖರಾ॥

“ಅನತ್ಥಜನನೋ ದೋಸೋ, ದೋಸೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪನೋ।
ಭಯಮನ್ತರತೋ ಜಾತಂ, ತಂ ಜನೋ ನಾವಬುಜ್ಝತಿ॥

“ದುಟ್ಠೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ದುಟ್ಠೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ದೋಸೋ ಸಹತೇ ನರಂ॥

“ಯೋ ಚ ದೋಸಂ ಪಹನ್ತ್ವಾನ, ದೋಸನೇಯ್ಯೇ ನ ದುಸ್ಸತಿ।
ದೋಸೋ ಪಹೀಯತೇ ತಮ್ಹಾ, ತಾಲಪಕ್ಕಂವ ಬನ್ಧನಾ॥

“ಅನತ್ಥಜನನೋ ಮೋಹೋ, ಮೋಹೋ ಚಿತ್ತಪ್ಪಕೋಪನೋ।
ಭಯಮನ್ತರತೋ ಜಾತಂ, ತಂ ಜನೋ ನಾವಬುಜ್ಝತಿ॥

“ಮೂಳ್ಹೋ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಾತಿ, ಮೂಳ್ಹೋ ಧಮ್ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ಮೋಹೋ ಸಹತೇ ನರಂ॥

“ಯೋ ಚ ಮೋಹಂ ಪಹನ್ತ್ವಾನ, ಮೋಹನೇಯ್ಯೇ ನ ಮುಯ್ಹತಿ।
ಮೋಹಂ ವಿಹನ್ತಿ ಸೋ ಸಬ್ಬಂ, ಆದಿಚ್ಚೋವುದಯಂ ತಮ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ದೇವದತ್ತಸುತ್ತಂ

೮೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತೀಹಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಭಿಭೂತೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತೋ ದೇವದತ್ತೋ ಆಪಾಯಿಕೋ ನೇರಯಿಕೋ ಕಪ್ಪಟ್ಠೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ। ಕತಮೇಹಿ ತೀಹಿ? ಪಾಪಿಚ್ಛತಾಯ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಭೂತೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತೋ ದೇವದತ್ತೋ ಆಪಾಯಿಕೋ ನೇರಯಿಕೋ ಕಪ್ಪಟ್ಠೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ। ಪಾಪಮಿತ್ತತಾಯ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಿಭೂತೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತೋ ದೇವದತ್ತೋ ಆಪಾಯಿಕೋ ನೇರಯಿಕೋ ಕಪ್ಪಟ್ಠೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ। ಸತಿ ಖೋ ಪನ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯೇ [ಉತ್ತರಿಂ ಕರಣೀಯೇ (ಸ್ಯಾ॰)] ಓರಮತ್ತಕೇನ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇನ [ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇನ ಚ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰)] ಅನ್ತರಾ ವೋಸಾನಂ ಆಪಾದಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೀಹಿ ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅಭಿಭೂತೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತೋ ದೇವದತ್ತೋ ಆಪಾಯಿಕೋ ನೇರಯಿಕೋ ಕಪ್ಪಟ್ಠೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಮಾ ಜಾತು ಕೋಚಿ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಪಾಪಿಚ್ಛೋ ಉದಪಜ್ಜಥ।
ತದಮಿನಾಪಿ ಜಾನಾಥ, ಪಾಪಿಚ್ಛಾನಂ ಯಥಾ ಗತಿ॥

“ಪಣ್ಡಿತೋತಿ ಸಮಞ್ಞಾತೋ, ಭಾವಿತತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಮತೋ।
ಜಲಂವ ಯಸಸಾ ಅಟ್ಠಾ, ದೇವದತ್ತೋತಿ ವಿಸ್ಸುತೋ [ಮೇ ಸುತಂ (ಪಾಳಿಯಂ)]॥

“ಸೋ ಪಮಾಣಮನುಚಿಣ್ಣೋ [ಪಮಾದಮನುಚಿಣ್ಣೋ (ಕ॰ ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰), ಸಮಾನಮನುಚಿಣ್ಣೋ (ಅಟ್ಠ॰)], ಆಸಜ್ಜ
ನಂ ತಥಾಗತಂ।
ಅವೀಚಿನಿರಯಂ ಪತ್ತೋ, ಚತುದ್ವಾರಂ ಭಯಾನಕಂ॥

“ಅದುಟ್ಠಸ್ಸ ಹಿ ಯೋ ದುಬ್ಭೇ, ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಅಕುಬ್ಬತೋ।
ತಮೇವ ಪಾಪಂ ಫುಸತಿ [ಫುಸ್ಸೇತಿ (ಸ್ಯಾ॰)], ದುಟ್ಠಚಿತ್ತಂ ಅನಾದರಂ॥

“ಸಮುದ್ದಂ ವಿಸಕುಮ್ಭೇನ, ಯೋ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ ಪದೂಸಿತುಂ।
ನ ಸೋ ತೇನ ಪದೂಸೇಯ್ಯ, ಭೇಸ್ಮಾ ಹಿ ಉದಧಿ ಮಹಾ॥

“ಏವಮೇವ [ಏವಮೇತಂ (ಸ್ಯಾ॰)] ತಥಾಗತಂ, ಯೋ ವಾದೇನ ವಿಹಿಂಸತಿ।
ಸಮ್ಮಗ್ಗತಂ [ಸಮಗ್ಗತಂ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ಸನ್ತಚಿತ್ತಂ, ವಾದೋ ತಮ್ಹಿ ನ ರೂಹತಿ॥

“ತಾದಿಸಂ ಮಿತ್ತಂ ಕುಬ್ಬೇಥ, ತಞ್ಚ ಸೇವೇಯ್ಯ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಯಸ್ಸ ಮಗ್ಗಾನುಗೋ ಭಿಕ್ಖು, ಖಯಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಾಪುಣೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

ಚತುತ್ಥೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ –

ವಿತಕ್ಕಾಸಕ್ಕಾರಸದ್ದ, ಚವನಲೋಕೇ ಅಸುಭಂ।
ಧಮ್ಮಅನ್ಧಕಾರಮಲಂ, ದೇವದತ್ತೇನ ತೇ ದಸಾತಿ॥

೫. ಪಞ್ಚಮವಗ್ಗೋ

೧. ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಂ

೯೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಾ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಪದಾ ವಾ ದ್ವಿಪದಾ ವಾ ಚತುಪ್ಪದಾ ವಾ ಬಹುಪ್ಪದಾ [ಬಹುಪದಾ (ಕ॰)] ವಾ ರೂಪಿನೋ ವಾ ಅರೂಪಿನೋ ವಾ ಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ ಅಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ

ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ, ತಥಾಗತೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ । ಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ। ಅಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತಿ।

"ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಯದಿದಂ ಮದನಿಮ್ಮದನೋ ಪಿಪಾಸವಿನಯೋ ಆಲಯಸಮುಗ್ಘಾತೋ ವಟ್ಟುಪಚ್ಛೇದೋ ತಣ್ಹಕ್ಖಯೋ ವಿರಾಗೋ ನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿರಾಗೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ। ಅಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತಿ।

"ಯಾವತಾ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಘಾ ವಾ ಗಣಾ ವಾ, ತಥಾಗತಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ, ಯದಿದಂ ಚತ್ತಾರಿ ಪುರಿಸಯುಗಾನಿ ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ ಏಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ ಆಹುನೇಯ್ಯೋ ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ಅಞ್ಜಲಿಕರಣೀಯೋ ಅನುತ್ತರಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸ। ಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಙ್ಘೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ। ಅಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಾ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಅಗ್ಗತೋ ವೇ ಪಸನ್ನಾನಂ, ಅಗ್ಗಂ ಧಮ್ಮಂ ವಿಜಾನತಂ।
ಅಗ್ಗೇ ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾನಂ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೇ ಅನುತ್ತರೇ॥

"ಅಗ್ಗೇ ಧಮ್ಮೇ ಪಸನ್ನಾನಂ, ವಿರಾಗೂಪಸಮೇ ಸುಖೇ।
ಅಗ್ಗೇ ಸಙ್ಘೇ ಪಸನ್ನಾನಂ, ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತೇ ಅನುತ್ತರೇ॥

"ಅಗ್ಗಸ್ಮಿಂ ದಾನಂ ದದತಂ, ಅಗ್ಗಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪವಡ್ಢತಿ।
ಅಗ್ಗಂ ಆಯು ಚ ವಣ್ಣೋ ಚ, ಯಸೋ ಕಿತ್ತಿ ಸುಖಂ ಬಲಂ॥

"ಅಗ್ಗಸ್ಸ ದಾತಾ ಮೇಧಾವೀ, ಅಗ್ಗಧಮ್ಮಸಮಾಹಿತೋ।
ದೇವಭೂತೋ ಮನುಸ್ಸೋ ವಾ, ಅಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಪಮೋದತೀ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಜೀವಿಕಸುತ್ತಂ

೯೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ಅನ್ತಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜೀವಿಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯಂ। ಅಭಿಸಾಪೋಯಂ [ಅಭಿಸಾಪಾಯಂ (ಸೀ॰), ಅಭಿಲಾಪಾಯಂ (ಸ್ಯಾ॰ ಪೀ॰), ಅಭಿಸಪಾಯಂ (ಕ॰)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕಸ್ಮಿಂ - 'ಪಿಣ್ಡೋಲೋ ವಿಚರಸಿ ಪತ್ತಪಾಣೀ'ತಿ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಏತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಲಪುತ್ತಾ ಉಪೇನ್ತಿ ಅತ್ಥವಸಿಕಾ, ಅತ್ಥವಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ; ನೇವ ರಾಜಾಭಿನೀತಾ, ನ ಚೋರಾಭಿನೀತಾ, ನ ಇಣಟ್ಟಾ, ನ ಭಯಟ್ಟಾ, ನ ಆಜೀವಿಕಾಪಕತಾ। ಅಪಿ ಚ ಖೋ 'ಓತಿಣ್ಣಮ್ಹಾ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಸೋಕೇಹಿ ಪರಿದೇವೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಾಯಾಸೇಹಿ ದುಕ್ಖೋತಿಣ್ಣಾ ದುಕ್ಖಪರೇತಾ , ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯೇಥಾ'ತಿ। ಏವಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಚಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಲಪುತ್ತೋ ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಲು ಕಾಮೇಸು ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ, ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ ಅಸಮಾಹಿತೋ ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯೋ। ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಛವಾಲಾತಂ ಉಭತೋಪದಿತ್ತಂ ಮಜ್ಝೇ ಗೂಥಗತಂ ನೇವ ಗಾಮೇ ಕಟ್ಠತ್ಥಂ ಫರತಿ ನ ಅರಞ್ಞೇ; ತಥೂಪಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮಂ

ಪುಗ್ಗಲಂ ವದಾಮಿ ಗಿಹಿಭೋಗಾ ಪರಿಹೀನೋ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಞ್ಚ ನ ಪರಿಪೂರೇತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಗಿಹಿಭೋಗಾ ಪರಿಹೀನೋ, ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಞ್ಚ ದುಬ್ಭಗೋ।
ಪರಿಧಂಸಮಾನೋ ಪಕಿರೇತಿ, ಛವಾಲಾತಂವ ನಸ್ಸತಿ॥

"ಕಾಸಾವಕಣ್ಠಾ ಬಹವೋ, ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಅಸಞ್ಞತಾ।
ಪಾಪಾ ಪಾಪೇಹಿ ಕಮ್ಮೇಹಿ, ನಿರಯಂ ತೇ ಉಪಪಜ್ಜರೇ॥

"ಸೇಯ್ಯೋ ಅಯೋಗುಳೋ ಭುತ್ತೋ, ತತ್ತೋ ಅಗ್ಗಿಸಿಖೂಪಮೋ।
ಯಞ್ಚೇ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯ ದುಸ್ಸೀಲೋ, ರಟ್ಠಪಿಣ್ಡಮಸಞ್ಞತೋ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ಸಙ್ಘಾಟಿಕಣ್ಣಸುತ್ತಂ

೯೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ಸಙ್ಘಾಟಿಕಣ್ಣೇ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಭಿಕ್ಖು ಗಹೇತ್ವಾ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧೋ ಅಸ್ಸ ಪಾದೇ ಪಾದಂ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ, ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಲು ಕಾಮೇಸು ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ ಅಸಮಾಹಿತೋ ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯೋ; ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಆರಕಾವ ಮಯ್ಹಂ, ಅಹಞ್ಚ ತಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಧಮ್ಮಞ್ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನ ಪಸ್ಸತಿ। ಧಮ್ಮಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ನ ಮಂ ಪಸ್ಸತಿ [ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ (ಸ್ಯಾ॰)]।

"ಯೋಜನಸತೇ ಚೇಪಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿಹರೇಯ್ಯ। ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅನಭಿಜ್ಝಾಲು ಕಾಮೇಸು ನ ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸಮಾಹಿತೋ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಸಂವುತಿನ್ದ್ರಿಯೋ; ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಸನ್ತಿಕೇವ ಮಯ್ಹಂ, ಅಹಞ್ಚ ತಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಧಮ್ಮಂ ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಪಸ್ಸತಿ; ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಅನುಬನ್ಧೋಪಿ ಚೇ ಅಸ್ಸ, ಮಹಿಚ್ಛೋ ಚ ವಿಘಾತವಾ।
ಏಜಾನುಗೋ ಅನೇಜಸ್ಸ, ನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಅನಿಬ್ಬುತೋ।
ಗಿದ್ಧೋ ಸೋ ವೀತಗೇಧಸ್ಸ, ಪಸ್ಸ ಯಾವಞ್ಚ ಆರಕಾ॥

"ಯೋ ಚ ಧಮ್ಮಮಭಿಞ್ಞಾಯ, ಧಮ್ಮಮಞ್ಞಾಯ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ರಹದೋವ ನಿವಾತೇ ಚ, ಅನೇಜೋ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ॥

"ಅನೇಜೋ ಸೋ ಅನೇಜಸ್ಸ, ನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ಚ ನಿಬ್ಬುತೋ।
ಅಗಿದ್ಧೋ ವೀತಗೇಧಸ್ಸ, ಪಸ್ಸ ಯಾವಞ್ಚ ಸನ್ತಿಕೇ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಅಗ್ಗಿಸುತ್ತಂ

೯೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಗ್ಗೀ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ರಾಗಗ್ಗಿ, ದೋಸಗ್ಗಿ, ಮೋಹಗ್ಗಿ – ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಯೋ ಅಗ್ಗೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ರಾಗಗ್ಗಿ ದಹತಿ ಮಚ್ಚೇ, ರತ್ತೇ ಕಾಮೇಸು ಮುಚ್ಛಿತೇ।
ದೋಸಗ್ಗಿ ಪನ ಬ್ಯಾಪನ್ನೇ, ನರೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಿನೋ॥

“ಮೋಹಗ್ಗಿ ಪನ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೇ, ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅಕೋವಿದೇ।
ಏತೇ ಅಗ್ಗೀ ಅಜಾನನ್ತಾ, ಸಕ್ಕಾಯಾಭಿರತಾ ಪಜಾ॥

“ತೇ ವಡ್ಢಯನ್ತಿ ನಿರಯಂ, ತಿರಚ್ಛಾನಞ್ಚ ಯೋನಿಯೋ।
ಅಸುರಂ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಂ, ಅಮುತ್ತಾ ಮಾರಬನ್ಧನಾ॥

“ಯೇ ಚ ರತ್ತಿನ್ದಿವಾ ಯುತ್ತಾ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ತೇ ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತಿ ರಾಗಗ್ಗಿಂ, ನಿಚ್ಚಂ ಅಸುಭಸಞ್ಞಿನೋ॥

“ದೋಸಗ್ಗಿಂ ಪನ ಮೇತ್ತಾಯ, ನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತಿ ನರುತ್ತಮಾ।
ಮೋಹಗ್ಗಿಂ ಪನ ಪಞ್ಞಾಯ, ಯಾಯಂ ನಿಬ್ಬೇಧಗಾಮಿನೀ॥

“ತೇ ನಿಬ್ಬಾಪೇತ್ವಾ ನಿಪಕಾ, ರತ್ತಿನ್ದಿವಮತನ್ದಿತಾ।
ಅಸೇಸಂ ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಿ, ಅಸೇಸಂ ದುಕ್ಖಮಚ್ಚಗುಂ॥

“ಅರಿಯದ್ದಸಾ ವೇದಗುನೋ, ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ ಪಣ್ಡಿತಾ।
ಜಾತಿಕ್ಖಯಮಭಿಞ್ಞಾಯ, ನಾಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪುನಬ್ಭವ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಉಪಪರಿಕ್ಖಸುತ್ತಂ

೯೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ತಥಾ ತಥಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಉಪಪರಿಕ್ಖೇಯ್ಯ ಯಥಾ ಯಥಾಸ್ಸ [ಯಥಾ ಯಥಾ (ಬಹೂಸು)] ಉಪಪರಿಕ್ಖತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಅವಿಸಟಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅಸಣ್ಠಿತಂ ಅನುಪಾದಾಯ ನ ಪರಿತಸ್ಸೇಯ್ಯ। ಬಹಿದ್ಧಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ಅವಿಸಟೇ ಸತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅಸಣ್ಠಿತೇ ಅನುಪಾದಾಯ ಅಪರಿತಸ್ಸತೋ ಆಯತಿಂ ಜಾತಿಜರಾಮರಣದುಕ್ಖಸಮುದಯಸಮ್ಭವೋ ನ ಹೋತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸತ್ತಸಙ್ಗಪ್ಪಹೀನಸ್ಸ, ನೇತ್ತಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ।

ವಿಕ್ಖೀಣೋ ಜಾತಿಸಂಸಾರೋ, ನತ್ಥಿ ತಸ್ಸ ಪುನಬ್ಭವೋ''ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ಕಾಮೂಪಪತ್ತಿಸುತ್ತಂ

೯೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

''ತಿಸ್ಸೋ ಇಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಮೂಪಪತ್ತಿಯೋ [ಕಾಮುಪ್ಪತ್ತಿಯೋ (ಸೀ॰)]। ಕತಮಾ ತಿಸ್ಸೋ? ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಕಾಮಾ, ನಿಮ್ಮಾನರತಿನೋ , ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿನೋ – ಇಮಾ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿಸ್ಸೋ ಕಾಮೂಪಪತ್ತಿಯೋ''ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

''ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಕಾಮಾ ಚ, ಯೇ ದೇವಾ ವಸವತ್ತಿನೋ।
ನಿಮ್ಮಾನರತಿನೋ ದೇವಾ, ಯೇ ಚಞ್ಞೇ ಕಾಮಭೋಗಿನೋ।
ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವಂ , ಸಂಸಾರಂ ನಾತಿವತ್ತರೇ॥

''ಏತಮಾದೀನವಂ ಞತ್ವಾ, ಕಾಮಭೋಗೇಸು ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಸಬ್ಬೇ ಪರಿಚ್ಚಜೇ ಕಾಮೇ, ಯೇ ದಿಬ್ಬಾ ಯೇ ಚ ಮಾನುಸಾ॥

''ಪಿಯರೂಪಸಾತಗಧಿತಂ , ಛೇತ್ವಾ ಸೋತಂ ದುರಚ್ಚಯಂ।
ಅಸೇಸಂ ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಿ, ಅಸೇಸಂ ದುಕ್ಖಮಚ್ಚಗುಂ॥

''ಅರಿಯದ್ದಸಾ ವೇದಗುನೋ, ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ ಪಣ್ಡಿತಾ।
ಜಾತಿಕ್ಖಯಮಭಿಞ್ಞಾಯ, ನಾಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪುನಬ್ಭವ''ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಕಾಮಯೋಗಸುತ್ತಂ

೯೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

''ಕಾಮಯೋಗಯುತ್ತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭವಯೋಗಯುತ್ತೋ ಆಗಾಮೀ ಹೋತಿ ಆಗನ್ತಾ [ಆಗನ್ತ್ವಾ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಇತ್ಥತ್ತಂ। ಕಾಮಯೋಗವಿಸಂಯುತ್ತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭವಯೋಗಯುತ್ತೋ ಅನಾಗಾಮೀ ಹೋತಿ ಅನಾಗನ್ತಾ ಇತ್ಥತ್ತಂ। ಕಾಮಯೋಗವಿಸಂಯುತ್ತೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭವಯೋಗವಿಸಂಯುತ್ತೋ ಅರಹಾ ಹೋತಿ, ಖೀಣಾಸವೋ''ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

''ಕಾಮಯೋಗೇನ ಸಂಯುತ್ತಾ, ಭವಯೋಗೇನ ಚೂಭಯಂ।
ಸತ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಸಂಸಾರಂ, ಜಾತಿಮರಣಗಾಮಿನೋ॥

''ಯೇ ಚ ಕಾಮೇ ಪಹನ್ತ್ವಾನ, ಅಪ್ಪತ್ತಾ ಆಸವಕ್ಖಯಂ।

ಭವಯೋಗೇನ ಸಂಯುತ್ತಾ, ಅನಾಗಾಮೀತಿ ವುಚ್ಚರೇ॥

“ಯೇ ಚ ಖೋ ಛಿನ್ನಸಂಸಯಾ, ಖೀಣಮಾನಪುನಬ್ಭವಾ।
ತೇ ವೇ ಪಾರಙ್ಗತಾ ಲೋಕೇ, ಯೇ ಪತ್ತಾ ಆಸವಕ್ಖಯ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

ಕಲ್ಯಾಣಸೀಲಸುತ್ತಂ

೯೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಕಲ್ಯಾಣಸೀಲೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ ಕಲ್ಯಾಣಪಞ್ಞೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ‘ಕೇವಲೀ ವುಸಿತವಾ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಕಥಞ್ಚ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಕಲ್ಯಾಣಸೀಲೋ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲವಾ ಹೋತಿ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತಿ, ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀ, ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಕಲ್ಯಾಣಸೀಲೋ ಹೋತಿ। ಇತಿ ಕಲ್ಯಾಣಸೀಲೋ।

“ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ ಚ ಕಥಂ ಹೋತಿ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ ಹೋತಿ। ಇತಿ ಕಲ್ಯಾಣಸೀಲೋ, ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ।

“ಕಲ್ಯಾಣಪಞ್ಞೋ ಚ ಕಥಂ ಹೋತಿ ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಅನಾಸವಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಏವಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಕಲ್ಯಾಣಪಞ್ಞೋ ಹೋತಿ।

“ಇತಿ ಕಲ್ಯಾಣಸೀಲೋ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ ಕಲ್ಯಾಣಪಞ್ಞೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ‘ಕೇವಲೀ ವುಸಿತವಾ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ’ತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯಸ್ಸ ಕಾಯೇನ ವಾಚಾಯ, ಮನಸಾ ನತ್ಥಿ ದುಕ್ಕಟಂ।
ತಂ ವೇ ಕಲ್ಯಾಣಸೀಲೋತಿ, ಆಹು ಭಿಕ್ಖುಂ ಹಿರೀಮನಂ [ಹಿರೀಮತಂ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)]॥

“ಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾ ಸುಭಾವಿತಾ, ಸತ್ತ [ಪತ್ತ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ಸಮ್ಬೋಧಿಗಾಮಿನೋ।
ತಂ ವೇ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋತಿ, ಆಹು ಭಿಕ್ಖುಂ ಅನುಸ್ಸದಂ॥

“ಯೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಜಾನಾತಿ, ಇಧೇವ ಖಯಮತ್ತನೋ।
ತಂ ವೇ ಕಲ್ಯಾಣಪಞ್ಞೋತಿ, ಆಹು ಭಿಕ್ಖುಂ ಅನಾಸವಂ॥

“ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಅನೀಘಂ ಛಿನ್ನಸಂಸಯಂ।
ಅಸಿತಂ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ, ಆಹು ಸಬ್ಬಪಹಾಯಿನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ದಾನಸುತ್ತಂ

೯೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ದ್ವೇಮಾನಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಾನಾನಿ – ಆಮಿಸದಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮದಾನಞ್ಚ। ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ದಾನಾನಂ ಯದಿದಂ – ಧಮ್ಮದಾನಂ।

“ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಂವಿಭಾಗಾ – ಆಮಿಸಸಂವಿಭಾಗೋ ಚ ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗೋ ಚ। ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಂವಿಭಾಗಾನಂ ಯದಿದಂ – ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗೋ।

“ದ್ವೇಮೇ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನುಗ್ಗಹಾ – ಆಮಿಸಾನುಗ್ಗಹೋ ಚ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೋ ಚ। ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅನುಗ್ಗಹಾನಂ ಯದಿದಂ – ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯಮಾಹು ದಾನಂ ಪರಮಂ ಅನುತ್ತರಂ, ಯಂ ಸಂವಿಭಾಗಂ ಭಗವಾ ಅವಣ್ಣಯಿ [ಅವಣ್ಣಯೀ (ಸೀ॰)]।
ಅಗ್ಗಮ್ಹಿ ಖೇತ್ತಮ್ಹಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ, ವಿಞ್ಞೂ ಪಜಾನಂ ಕೋ ನ ಯಜೇಥ ಕಾಲೇ॥

“ಯೇ ಚೇವ ಭಾಸನ್ತಿ ಸುಣನ್ತಿ ಚೂಭಯಂ, ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಾ ಸುಗತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ।
ತೇಸಂ ಸೋ ಅತ್ಥೋ ಪರಮೋ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ಯೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಾ ಸುಗತಸ್ಸ ಸಾಸನೇ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ತೇವಿಜ್ಜಸುತ್ತಂ

೯೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಧಮ್ಮೇನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇವಿಜ್ಜಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಮಿ, ನಾಞ್ಞಂ ಲಪಿತಲಾಪನಮತ್ತೇನ।

“ಕಥಞ್ಚಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇನ ತೇವಿಜ್ಜಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಮಿ, ನಾಞ್ಞಂ ಲಪಿತಲಾಪನಮತ್ತೇನ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ – ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿಂ ದ್ವೇಪಿ ಜಾತಿಯೋ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಪಞ್ಚಪಿ ಜಾತಿಯೋ ದಸಪಿ ಜಾತಿಯೋ ವೀಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಯೋ ತಿಂಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಚತ್ತಾಲೀಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಯೋ ಜಾತಿಸತಮ್ಪಿ ಜಾತಿಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಅನೇಕೇಪಿ ಸಂವಟ್ಟಕಪ್ಪೇ ಅನೇಕೇಪಿ ವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪೇ ಅನೇಕೇಪಿ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪೇ – ‘ಅಮುತ್ರಾಸಿಂ ಏವಂನಾಮೋ ಏವಂಗೋತ್ತೋ ಏವಂವಣ್ಣೋ ಏವಮಾಹಾರೋ ಏವಂಸುಖದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಸಂವೇದೀ ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ। ಸೋ ತತೋ ಚುತೋ ಅಮುತ್ರ ಉದಪಾದಿಂ। ತತ್ರಾಪಾಸಿಂ ಏವಂನಾಮೋ ಏವಂಗೋತ್ತೋ ಏವಂವಣ್ಣೋ ಏವಮಾಹಾರೋ ಏವಂಸುಖದುಕ್ಖಪ್ಪಟಿಸಂವೇದೀ ಏವಮಾಯುಪರಿಯನ್ತೋ। ಸೋ ತತೋ ಚುತೋ ಇಧೂಪಪನ್ನೋ’ತಿ । ಇತಿ ಸಾಕಾರಂ ಸಉದ್ದೇಸಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ಪಠಮಾ ವಿಜ್ಜಾ ಅಧಿಗತಾ ಹೋತಿ, ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಹತಾ, ವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಮೋ ವಿಹತೋ, ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಯಥಾ ತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಆತಾಪಿನೋ ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ ಹೀನೇ ಪಣೀತೇ ಸುವಣ್ಣೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣೇ, ಸುಗತೇ ದುಗ್ಗತೇ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾತಿ – ‘ಇಮೇ ವತ ಭೋನ್ತೋ ಸತ್ತಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಉಪವಾದಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ। ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪನ್ನಾ। ಇಮೇ ವಾ ಪನ ಭೋನ್ತೋ ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವಚೀಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಮನೋಸುಚರಿತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಅರಿಯಾನಂ ಅನುಪವಾದಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾ। ತೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪನ್ನಾ’ತಿ। ಇತಿ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ ಹೀನೇ ಪಣೀತೇ ಸುವಣ್ಣೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣೇ, ಸುಗತೇ ದುಗ್ಗತೇ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ದುತಿಯಾ ವಿಜ್ಜಾ ಅಧಿಗತಾ ಹೋತಿ, ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಹತಾ, ವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಮೋ ವಿಹತೋ, ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಯಥಾ ತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಆತಾಪಿನೋ ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ।

“ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಅನಾಸವಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಅಯಮಸ್ಸ ತತಿಯಾ ವಿಜ್ಜಾ ಅಧಿಗತಾ ಹೋತಿ, ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಹತಾ, ವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ತಮೋ ವಿಹತೋ, ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ಯಥಾ ತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಆತಾಪಿನೋ ಪಹಿತತ್ತಸ್ಸ ವಿಹರತೋ। ಏವಂ ಖೋ ಅಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮೇನ ತೇವಿಜ್ಜಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಮಿ, ನಾಞ್ಞಂ ಲಪಿತಲಾಪನಮತ್ತೇನಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಯೋವೇದಿ [ಯೋವೇದಿ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)], ಸಗ್ಗಾಪಾಯಞ್ಚ ಪಸ್ಸತಿ।
ಅಥೋ [ಅಥ (ಸ್ಯಾ॰ ಕ॰)] ಜಾತಿಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾವೋಸಿತೋ ಮುನಿ॥

“ಏತಾಹಿ ತೀಹಿ ವಿಜ್ಜಾಹಿ, ತೇವಿಜ್ಜೋ ಹೋತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ।
ತಮಹಂ ವದಾಮಿ ತೇವಿಜ್ಜಂ, ನಾಞ್ಞಂ ಲಪಿತಲಾಪನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

ಪಞ್ಚಮೋ ವಗ್ಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ –

ಪಸಾದ ಜೀವಿತ ಸಙ್ಘಾಟಿ , ಅಗ್ಗಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಯಾ।
ಉಪಪತ್ತಿ [ಉಪ್ಪತ್ತಿ (ಸೀ॰)] ಕಾಮ ಕಲ್ಯಾಣಂ, ದಾನಂ ಧಮ್ಮೇನ ತೇ ದಸಾತಿ॥

ತಿಕನಿಪಾತೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

೪. ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೋ

೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧಮ್ಮಯಾಗಸುತ್ತಂ

೧೦೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಅಹಮಸ್ಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಾಚಯೋಗೋ ಸದಾ ಪಯತಪಾಣಿ [ಪಯತಪಾಣೀ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)] ಅನ್ತಿಮದೇಹಧರೋ ಅನುತ್ತರೋ ಭಿಸಕ್ಕೋ ಸಲ್ಲಕತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಮೇ ತುಮ್ಹೇ ಪುತ್ತಾ ಓರಸಾ ಮುಖತೋ ಜಾತಾ ಧಮ್ಮಜಾ ಧಮ್ಮನಿಮ್ಮಿತಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ, ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ।

“ದ್ವೇಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದಾನಾನಿ – ಆಮಿಸದಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮದಾನಞ್ಚ। ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ದಾನಾನಂ ಯದಿದಂ – ಧಮ್ಮದಾನಂ।

“ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಂವಿಭಾಗಾ – ಆಮಿಸಸಂವಿಭಾಗೋ ಚ ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗೋ ಚ। ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಂವಿಭಾಗಾನಂ ಯದಿದಂ – ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗೋ।

“ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನುಗ್ಗಹಾ – ಆಮಿಸಾನುಗ್ಗಹೋ ಚ ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೋ ಚ। ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅನುಗ್ಗಹಾನಂ ಯದಿದಂ – ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೋ।

“ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಾಗಾ – ಆಮಿಸಯಾಗೋ ಚ ಧಮ್ಮಯಾಗೋ ಚ। ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಯಾಗಾನಂ ಯದಿದಂ – ಧಮ್ಮಯಾಗೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಯೋ ಧಮ್ಮಯಾಗಂ ಅಯಜೀ ಅಮಚ್ಛರೀ, ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬಭೂತಾನುಕಮ್ಪೀ [ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನುಕಮ್ಪೀ (ಸ್ಯಾ॰) ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ]।
ತಂ ತಾದಿಸಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಸೇಟ್ಠಂ, ಸತ್ತಾ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ ಭವಸ್ಸ ಪಾರಗು”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಠಮಂ।

೨. ಸುಲಭಸುತ್ತಂ

೧೦೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪ್ಪಾನಿ ಚೇವ ಸುಲಭಾನಿ ಚ, ತಾನಿ ಚ ಅನವಜ್ಜಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ? ಪಂಸುಕೂಲಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚೀವರಾನಂ ಅಪ್ಪಞ್ಚ ಸುಲಭಞ್ಚ, ತಞ್ಚ ಅನವಜ್ಜಂ। ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪೋ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭೋಜನಾನಂ ಅಪ್ಪಞ್ಚ ಸುಲಭಞ್ಚ, ತಞ್ಚ ಅನವಜ್ಜಂ। ರುಕ್ಖಮೂಲಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ , ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಪ್ಪಞ್ಚ ಸುಲಭಞ್ಚ, ತಞ್ಚ ಅನವಜ್ಜಂ। ಪೂತಿಮುತ್ತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭೇಸಜ್ಜಾನಂ ಅಪ್ಪಞ್ಚ ಸುಲಭಞ್ಚ ತಞ್ಚ ಅನವಜ್ಜಂ। ಇಮಾನಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರಿ ಅಪ್ಪಾನಿ ಚೇವ ಸುಲಭಾನಿ ಚ, ತಾನಿ ಚ ಅನವಜ್ಜಾನಿ। ಯತೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಪ್ಪೇನ ಚ ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ ಸುಲಭೇನ ಚ (ಅನವಜ್ಜೇನ ಚ) [(…) ನತ್ಥಿ ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕಂ॰ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಚ ಅಟ್ಠುತ್ತರೇ ಚ], ಇಮಸ್ಸಾಹಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಸಾಮಞ್ಞಙ್ಗನ್ತಿ ವದಾಮೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಅನವಜ್ಜೇನ ತುಟ್ಠಸ್ಸ, ಅಪ್ಪೇನ ಸುಲಭೇನ ಚ।
ನ ಸೇನಾಸನಮಾರಬ್ಭ, ಚೀವರಂ ಪಾನಭೋಜನಂ।
ವಿಘಾತೋ ಹೋತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ, ದಿಸಾ ನಪ್ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ॥

“ಯೇ ಚಸ್ಸ [ಯೇಪಸ್ಸ (ಸ್ಯಾ॰)] ಧಮ್ಮಾ ಅಕ್ಖಾತಾ, ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸಾನುಲೋಮಿಕಾ।
ಅಧಿಗ್ಗಹಿತಾ ತುಟ್ಠಸ್ಸ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ”ತಿ [ಸಿಕ್ಖತೋತಿ (ಸೀ॰ ಕ॰)]॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

೩. ಆಸವಕ್ಖಯಸುತ್ತಂ

೧೦೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ಜಾನತೋಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಸ್ಸತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯಂ ವದಾಮಿ , ನೋ ಅಜಾನತೋ ನೋ ಅಪಸ್ಸತೋ। ಕಿಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜಾನತೋ, ಕಿಂ ಪಸ್ಸತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ಹೋತಿ? ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಖೋ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜಾನತೋ ಏವಂ ಪಸ್ಸತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯೋ ಹೋತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಸೇಖಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಮಾನಸ್ಸ, ಉಜುಮಗ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ।
ಖಯಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಂ ಞಾಣಂ, ತತೋ ಅಞ್ಞಾ ಅನನ್ತರಾ॥

“ತತೋ ಅಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತಸ್ಸ, ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣಮುತ್ತಮಂ।
ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಖಯೇ ಞಾಣಂ, ಖೀಣಾ ಸಂಯೋಜನಾ ಇತಿ॥

“ನ ತ್ವೇವಿದಂ ಕುಸೀತೇನ, ಬಾಲೇನಮವಿಜಾನತಾ।
ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಸಬ್ಬಗನ್ಥಪ್ಪಮೋಚನ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

೪. ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತಂ

೧೦೩. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ‘ಇದಂ ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನನ್ತಿ; ‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ’ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನನ್ತಿ; ‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ’ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನನ್ತಿ; ‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ’ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನನ್ತಿ - ನ ಮೇ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ಸಮಣೇಸು ವಾ ಸಮಣಸಮ್ಮತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮ್ಮತಾ, ನ ಚ ಪನೇತೇ ಆಯಸ್ಮನ್ತೋ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಂ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞತ್ಥಂ ವಾ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರನ್ತಿ।

“ಯೇ ಚ ಖೋ ಕೇಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ‘ಇದಂ ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನ್ತಿ; ‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ’ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನ್ತಿ; ‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ’ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನ್ತಿ; ‘ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ’ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನನ್ತಿ - ತೇ ಖೋ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ಸಮಣೇಸು ಚೇವ ಸಮಣಸಮ್ಮತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮ್ಮತಾ, ತೇ ಚ ಪನಾಯಸ್ಮನ್ತೋ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞತ್ಥಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರನ್ತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಯೇ ದುಕ್ಖಂ ನಪ್ಪಜಾನನ್ತಿ, ಅಥೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಂ।
ಯತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ದುಕ್ಖಂ, ಅಸೇಸಂ ಉಪರುಜ್ಝತಿ।
ತಞ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ದುಕ್ಖೂಪಸಮಗಾಮಿನಂ॥

“ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಹೀನಾ ತೇ, ಅಥೋ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಯಾ।
ಅಭಬ್ಬಾ ತೇ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾಯ, ತೇ ವೇ ಜಾತಿಜರೂಪಗಾ॥

“ಯೇ ಚ ದುಕ್ಖಂ ಪಜಾನನ್ತಿ, ಅಥೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಂ।
ಯತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ದುಕ್ಖಂ, ಅಸೇಸಂ ಉಪರುಜ್ಝತಿ।
ತಞ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ಪಜಾನನ್ತಿ, ದುಕ್ಖೂಪಸಮಗಾಮಿನಂ॥

“ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಅಥೋ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಯಾ।
ಭಬ್ಬಾ ತೇ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾಯ, ನ ತೇ ಜಾತಿಜರೂಪಗಾ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಚತುತ್ಥಂ।

೫. ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಸುತ್ತಂ

೧೦೪. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ಯೇ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನಾ ವಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಸಮ್ಪನ್ನಾ ಓವಾದಕಾ ವಿಞ್ಞಾಪಕಾ ಸನ್ದಸ್ಸಕಾ ಸಮಾದಪಕಾ ಸಮುತ್ತೇಜಕಾ ಸಮ್ಪಹಂಸಕಾ ಅಲಂಸಮಕ್ಖಾತಾರೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸನಮ್ಪಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮಿ; ಸವನಮ್ಪಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮಿ; ಉಪಸಙ್ಕಮನಮ್ಪಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮಿ; ಪಯಿರುಪಾಸನಮ್ಪಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮಿ; ಅನುಸ್ಸರಣಮ್ಪಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮಿ; ಅನುಪಬ್ಬಜ್ಜಮ್ಪಹಂ [ಅನುಸ್ಸತಿಮ್ಪಹಂ (ಸ್ಯಾ॰)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಬಹೂಪಕಾರಂ ವದಾಮಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ತಥಾರೂಪೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸೇವತೋ ಭಜತೋ ಪಯಿರುಪಾಸತೋ ಅಪರಿಪೂರೋಪಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಪರಿಪೂರೋಪಿ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಪರಿಪೂರೋಪಿ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಪರಿಪೂರೋಪಿ ವಿಮುತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಪರಿಪೂರೋಪಿ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಕ್ಖನ್ಧೋ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಏವರೂಪಾ ಚ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಸತ್ಥಾರೋತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸತ್ಥವಾಹಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ರಣಞ್ಜಹಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಮೋನುದಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಆಲೋಕಕರಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಓಭಾಸಕರಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ,

ಪಜ್ಜೋತಕರಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಉಕ್ಕಾಧಾರಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಪಭಙ್ಕರಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಅರಿಯಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ''ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

''ಪಾಮೋಜ್ಜಕರಣಂ ಠಾನಂ [... ಕರಣಠಾನಂ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)], ಏತಂ ಹೋತಿ ವಿಜಾನತಂ।
ಯದಿದಂ ಭಾವಿತತ್ತಾನಂ, ಅರಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಜೀವಿನಂ॥

''ತೇ ಜೋತಯನ್ತಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ, ಭಾಸಯನ್ತಿ ಪಭಙ್ಕರಾ।
ಆಲೋಕಕರಣಾ ಧೀರಾ, ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋ ರಣಞ್ಜಹಾ॥

''ಯೇಸಂ ವೇ ಸಾಸನಂ ಸುತ್ವಾ, ಸಮ್ಮದಞ್ಞಾಯ ಪಣ್ಡಿತಾ।
ಜಾತಿಕ್ಖಯಮಭಿಞ್ಞಾಯ , ನಾಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪುನಬ್ಭವ''ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

೬. ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಸುತ್ತಂ

೧೦೫. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

''ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಾ, ಯತ್ಥ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕತಮೇ ಚತ್ತಾರೋ? ಚೀವರಹೇತು ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ; ಪಿಣ್ಡಪಾತಹೇತು ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ; ಸೇನಾಸನಹೇತು ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ; ಇತಿಭವಾಭವಹೇತು ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇಮೇ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರೋ ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಾ ಯತ್ಥ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ''ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

''ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ, ದೀಘಮದ್ಧಾನ ಸಂಸರಂ।
ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವಂ, ಸಂಸಾರಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ॥

''ಏತಮಾದೀನವಂ ಞತ್ವಾ, ತಣ್ಹಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಂ।
ವೀತತಣ್ಹೋ ಅನಾದಾನೋ, ಸತೋ ಭಿಕ್ಖು ಪರಿಬ್ಬಜೇ''ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

೭. ಸಬ್ರಹ್ಮಕಸುತ್ತಂ

೧೦೬. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

''ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಯೇಸಂ ಪುತ್ತಾನಂ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅಜ್ಝಾಗಾರೇ ಪೂಜಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಪುಬ್ಬದೇವತಾನಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಯೇಸಂ ಪುತ್ತಾನಂ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅಜ್ಝಾಗಾರೇ ಪೂಜಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಕಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಯೇಸಂ ಪುತ್ತಾನಂ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅಜ್ಝಾಗಾರೇ ಪೂಜಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಾಹುನೇಯ್ಯಕಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಯೇಸಂ ಪುತ್ತಾನಂ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಅಜ್ಝಾಗಾರೇ ಪೂಜಿತಾ ಹೋನ್ತಿ।

“‘ಬ್ರಹ್ಮಾ’ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ‘ಪುಬ್ಬದೇವತಾ’ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ‘ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾ’ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ‘ಆಹುನೇಯ್ಯಾ’ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಬಹುಕಾರಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪುತ್ತಾನಂ ಆಪಾದಕಾ ಪೋಸಕಾ ಇಮಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಾರೋ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಬ್ರಹ್ಮಾತಿ ಮಾತಾಪಿತರೋ, ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಾತಿ ವುಚ್ಚರೇ।
ಆಹುನೇಯ್ಯಾ ಚ ಪುತ್ತಾನಂ, ಪಜಾಯ ಅನುಕಮ್ಪಕಾ॥

“ತಸ್ಮಾ ಹಿ ನೇ ನಮಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಸಕ್ಕರೇಯ್ಯ ಚ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಅನ್ನೇನ ಅಥ ಪಾನೇನ, ವತ್ಥೇನ ಸಯನೇನ ಚ।
ಉಚ್ಛಾದನೇನ ನ್ಹಾಪನೇನ [ನಹಾಪನೇನ (ಸೀ॰)], ಪಾದಾನಂ ಧೋವನೇನ ಚ॥

“ತಾಯ ನಂ ಪಾರಿಚರಿಯಾಯ, ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಪಣ್ಡಿತಾ।
ಇಧೇವ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ಪೇಚ್ಚ ಸಗ್ಗೇ ಪಮೋದತೀ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಂ।

೮. ಬಹುಕಾರಸುತ್ತಂ

೧೦೭. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

“ಬಹುಕಾರಾ [ಬಹೂಪಕಾರಾ (ಸೀ॰ ಪೀ॰)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಯೇ ವೋ [ಯೇ ತೇ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ। ತುಮ್ಹೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬಹುಕಾರಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕಾನಂ ಯಂ [ಯೇ (?)] ನೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಥ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇಥ। ಏವಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ ಓಘಸ್ಸ ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾಯಾ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

“ಸಾಗಾರಾ ಅನಗಾರಾ ಚ, ಉಭೋ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞನಿಸ್ಸಿತಾ।
ಆರಾಧಯನ್ತಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಅನುತ್ತರಂ॥

“ಸಾಗಾರೇಸು ಚ ಚೀವರಂ, ಪಚ್ಚಯಂ ಸಯನಾಸನಂ।
ಅನಗಾರಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ತಿ, ಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಂ॥

“ಸುಗತಂ [ಪುಗ್ಗಲಂ (ಸೀ॰ ಕ॰)] ಪನ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಗಹಟ್ಠಾ ಘರಮೇಸಿನೋ।
ಸದ್ದಹಾನಾ ಅರಹತಂ, ಅರಿಯಪಞ್ಞಾಯ ಝಾಯಿನೋ॥

“ಇಧ ಧಮ್ಮಂ ಚರಿತ್ವಾನ, ಮಗ್ಗಂ ಸುಗತಿಗಾಮಿನಂ।
ನನ್ದಿನೋ ದೇವಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಮೋದನ್ತಿ ಕಾಮಕಾಮಿನೋ”ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಮಂ।

೯. ಕುಹಸುತ್ತಂ

೧೦೮. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

''ಯೇ ಕೇಚಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಕುಹಾ ಥದ್ಧಾ ಲಪಾ ಸಿಙ್ಗೀ ಉನ್ನಳಾ ಅಸಮಾಹಿತಾ, ನ ಮೇ ತೇ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಮಾಮಕಾ। ಅಪಗತಾ ಚ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಇಮಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಾ; ನ ಚ ತೇ [ನ ಚ ತೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖೂ (ಸೀ॰ ಪೀ॰ ಕ॰)] ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯೇ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಕ್ಕುಹಾ ನಿಲ್ಲಪಾ ಧೀರಾ ಅತ್ಥದ್ಧಾ ಸುಸಮಾಹಿತಾ, ತೇ ಖೋ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಮಾಮಕಾ। ಅನಪಗತಾ ಚ ತೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಇಮಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಾ; ತೇ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ [ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚ ತೇ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ (ಸ್ಯಾ॰), ತೇ ಭಿಕ್ಖವೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ (ಕ॰)] ವುದ್ಧಿಂ ವಿರೂಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೀ''ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

''ಕುಹಾ ಥದ್ಧಾ ಲಪಾ ಸಿಙ್ಗೀ, ಉನ್ನಳಾ ಅಸಮಾಹಿತಾ।
ನ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ವಿರೂಹನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧದೇಸಿತೇ॥

''ನಿಕ್ಕುಹಾ ನಿಲ್ಲಪಾ ಧೀರಾ, ಅತ್ಥದ್ಧಾ ಸುಸಮಾಹಿತಾ।
ತೇ ವೇ ಧಮ್ಮೇ ವಿರೂಹನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧದೇಸಿತೇ''ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ನವಮಂ।

೧೦. ನದೀಸೋತಸುತ್ತಂ

೧೦೯. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

''ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ನದಿಯಾ ಸೋತೇನ ಓವುಯ್ಹೇಯ್ಯ ಪಿಯರೂಪಸಾತರೂಪೇನ। ತಮೇನಂ ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ತೀರೇ ಠಿತೋ ದಿಸ್ವಾ ಏವಂ ವದೇಯ್ಯ – 'ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಖೋ ತ್ವಂ, ಅಮ್ಭೋ ಪುರಿಸ, ನದಿಯಾ ಸೋತೇನ ಓವುಯ್ಹಸಿ ಪಿಯರೂಪಸಾತರೂಪೇನ, ಅತ್ಥಿ ಚೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ರಹದೋ ಸಊಮಿ ಸಾವಟ್ಟೋ ಸಗಹೋ ಸರಕ್ಖಸೋ ಯಂ ತ್ವಂ, ಅಮ್ಭೋ ಪುರಿಸ, ರಹದಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಮರಣಂ ವಾ ನಿಗಚ್ಛಸಿ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ। ಅಥ ಖೋ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸೋ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ ಹತ್ಥೇಹಿ ಚ ಪಾದೇಹಿ ಚ ಪಟಿಸೋತಂ ವಾಯಮೇಯ್ಯ।

''ಉಪಮಾ ಖೋ ಮೇ ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಾ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನಾಯ। ಅಯಂ ಚೇತ್ಥ [ಅಯಂ ಚೇವೇತ್ಥ (ಸ್ಯಾ॰)] ಅತ್ಥೋ – 'ನದಿಯಾ ಸೋತೋ'ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಣ್ಹಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

'''ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪ'ನ್ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಛನ್ನೇತಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಂ ಆಯತನಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ।

'''ಹೇಟ್ಠಾ ರಹದೋ'ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ।
'''ಊಮಿಭಯ'ನ್ತಿ ಖೋ [ಸಊಮೀತಿ ಖೋ (ಬಹೂಸು)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಧುಪಾಯಾಸಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।
'''ಆವಟ್ಟ'ನ್ತಿ ಖೋ [ಸಾವಟ್ಟೋತಿ ಖೋ (ಬಹೂಸು)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚನ್ನೇತಂ ಕಾಮಗುಣಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ।
'''ಗಹರಕ್ಖಸೋ'ತಿ ಖೋ [ಸಗಹೋ ಸರಕ್ಖಸೋತಿ ಖೋ (ಬಹೂಸು)], ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

‘‘‘ಪಟಿಸೋತೋ’ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

‘‘‘ಹತ್ಥೇಹಿ ಚ ಪಾದೇಹಿ ಚ ವಾಯಾಮೋ’ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

‘‘‘ಚಕ್ಖುಮಾ ಪುರಿಸೋ ತೀರೇ ಠಿತೋ’ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸಾ’’ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ –

‘‘ಸಹಾಪಿ ದುಕ್ಖೇನ ಜಹೇಯ್ಯ ಕಾಮೇ, ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಆಯತಿಂ ಪತ್ಥಯಾನೋ।

ಸಮ್ಮಪ್ಪಜಾನೋ ಸುವಿಮುತ್ತಚಿತ್ತೋ, ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಫಸ್ಸಯೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ।

ಸ ವೇದಗೂ ವೂಸಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ, ಲೋಕನ್ತಗೂ ಪಾರಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ’’ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದಸಮಂ।

೧೧. ಚರಸುತ್ತಂ

೧೧೦. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ –

‘‘ಚರತೋ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾ। ತಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಧಿವಾಸೇತಿ ನಪ್ಪಜಹತಿ ನ ವಿನೋದೇತಿ ನ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ [ಬ್ಯನ್ತಿಕರೋತಿ (ಸೀ॰ ಪೀ॰), ಬ್ಯನ್ತಂ ಕರೋತಿ (ಕ॰)] ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ಚರಮ್ಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಅನಾತಾಪೀ ಅನೋತ್ತಾಪೀ [ಅನೋತ್ತಪ್ಪೀ (ಸಬ್ಬತ್ಥ) ದುಕನಿಪಾತೇ, ಅಙ್ಗುತ್ತರೇ ೧.೪.೧೧ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ] ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

‘‘ಠಿತಸ್ಸ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾ। ತಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಧಿವಾಸೇತಿ ನಪ್ಪಜಹತಿ ನ ವಿನೋದೇತಿ ನ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ನ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ಠಿತೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಅನಾತಾಪೀ ಅನೋತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

‘‘ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾ। ತಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಧಿವಾಸೇತಿ ನಪ್ಪಜಹತಿ ನ ವಿನೋದೇತಿ ನ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ನ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಅನಾತಾಪೀ ಅನೋತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

‘‘ಸಯಾನಸ್ಸ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಜಾಗರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾ। ತಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಅಧಿವಾಸೇತಿ ನಪ್ಪಜಹತಿ ನ ವಿನೋದೇತಿ ನ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ನ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ಸಯಾನೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಜಾಗರೋ ಏವಂಭೂತೋ ಅನಾತಾಪೀ ಅನೋತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

‘‘ಚರತೋ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾ। ತಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನಾಧಿವಾಸೇತಿ ಪಜಹತಿ ವಿನೋದೇತಿ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ಚರಮ್ಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ [ಓತ್ತಪ್ಪೀ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಠಿತಸ್ಸ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾ। ತಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನಾಧಿವಾಸೇತಿ ಪಜಹತಿ ವಿನೋದೇತಿ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ಠಿತೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾ। ತಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನಾಧಿವಾಸೇತಿ ಪಜಹತಿ ವಿನೋದೇತಿ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

“ಸಯಾನಸ್ಸ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಜಾಗರಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾ। ತಞ್ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನಾಧಿವಾಸೇತಿ ಪಜಹತಿ ವಿನೋದೇತಿ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। ಸಯಾನೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಜಾಗರೋ ಏವಂಭೂತೋ ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ”ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಚರಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ತಿಟ್ಠಂ, ನಿಸಿನ್ನೋ ಉದ ವಾ ಸಯಂ।
ಯೋ ವಿತಕ್ಕಂ ವಿತಕ್ಕೇತಿ, ಪಾಪಕಂ ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತಂ॥

“ಕುಮ್ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ [ಕುಮ್ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧)] ಸೋ, ಮೋಹನೇಯ್ಯೇಸು ಮುಚ್ಛಿತೋ।
ಅಭಬ್ಬೋ ತಾದಿಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಫುಟ್ಠುಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ॥

“ಯೋ ಚ ಚರಂ ವಾ ತಿಟ್ಠಂ ವಾ [ಯೋ ಚರಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ತಿಟ್ಠಂ (ಸ್ಯಾ॰), ಯೋ ಚರಂ ವಾಥ ತಿಟ್ಠಂ ವಾ (ಸೀ॰ ಕ॰)], ನಿಸಿನ್ನೋ ಉದ ವಾ ಸಯಂ।
ವಿತಕ್ಕಂ ಸಮಯಿತ್ವಾನ, ವಿತಕ್ಕೂಪಸಮೇ ರತೋ।
ಭಬ್ಬೋ ಸೋ ತಾದಿಸೋ ಭಿಕ್ಖು, ಫುಟ್ಠುಂ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮ”ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ಏಕಾದಸಮಂ।

೧೨. ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಸುತ್ತಂ

೧೧೧. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

“ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥ [ಹೋಥ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸಮ್ಪನ್ನಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾ; ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತಾ ವಿಹರಥ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನಾ ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವಿನೋ; ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖಥ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು।

“ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾನಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರತಂ [ಭವತಂ (ಸ್ಯಾ॰)] ಸಮ್ಪನ್ನಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತಾನಂ ವಿಹರತಂ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀನಂ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಕಿಮಸ್ಸ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯಂ [ಕಿಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖವೇ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯಂ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)]?

“ಚರತೋ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ [ಅಭಿಜ್ಝಾ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ವಿಗತೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨) ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಮೇತಿ] ಭಿಜ್ಝಾ ವಿಗತಾ [ಅಭಿಜ್ಝಾ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ವಿಗತೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨) ಅಟಕಥಾಯ ಸಮೇತಿ] ಹೋತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ ವಿಗತೋ ಹೋತಿ

[ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨)], ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ವಿಗತಂ ಹೋತಿ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಿಗತಂ ಹೋತಿ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ [ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨)] ಪಹೀನಾ ಹೋತಿ, ಆರದ್ಧಂ ಹೋತಿ ವೀರಿಯಂ ಅಸಲ್ಲೀನಂ, ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ [ಅಪ್ಪಮುಟ್ಠಾ (ಸ್ಯಾ॰)], ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಅಸಾರದ್ಧೋ, ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ । ಚರಮ್ಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಠಿತಸ್ಸ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಭಿಜ್ಝಾ ವಿಗತಾ ಹೋತಿ ಬ್ಯಾಪಾದೋ...ಪೇ॰... ಥಿನಮಿದ್ಧಂ... ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ... ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀನಾ ಹೋತಿ, ಆರದ್ಧಂ ಹೋತಿ ವೀರಿಯಂ ಅಸಲ್ಲೀನಂ , ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ, ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಅಸಾರದ್ಧೋ, ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ। ಠಿತೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಚೇಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಭಿಜ್ಝಾ ವಿಗತಾ ಹೋತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ...ಪೇ॰... ಥಿನಮಿದ್ಧಂ... ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ... ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀನಾ ಹೋತಿ, ಆರದ್ಧಂ ಹೋತಿ ವೀರಿಯಂ ಅಸಲ್ಲೀನಂ, ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ, ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಅಸಾರದ್ಧೋ, ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ। ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಏವಂಭೂತೋ ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಸಯಾನಸ್ಸ ಚೇಪಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಜಾಗರಸ್ಸ ಅಭಿಜ್ಝಾ ವಿಗತಾ ಹೋತಿ ಬ್ಯಾಪಾದೋ...ಪೇ॰... ಥಿನಮಿದ್ಧಂ... ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ... ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀನಾ ಹೋತಿ, ಆರದ್ಧಂ ಹೋತಿ ವೀರಿಯಂ ಅಸಲ್ಲೀನಂ, ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಸತಿ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ, ಪಸ್ಸದ್ಧೋ ಕಾಯೋ ಅಸಾರದ್ಧೋ, ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ। ಸಯಾನೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಜಾಗರೋ ಏವಂಭೂತೋ ಆತಾಪೀ ಓತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ ಸಮಿತಂ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಯತಂ ಚರೇ ಯತಂ ತಿಟ್ಠೇ, ಯತಂ ಅಚ್ಛೇ ಯತಂ ಸಯೇ।
ಯತಂ ಸಮಿಞ್ಜಯೇ [ಸಮಿಞ್ಜಯೇ (ಸೀ॰ ಸ್ಯಾ॰)] ಭಿಕ್ಖು, ಯತಮೇನಂ ಪಸಾರಯೇ॥

"ಉದ್ಧಂ ತಿರಿಯಂ ಅಪಾಚೀನಂ, ಯಾವತಾ ಜಗತೋ ಗತಿ।
ಸಮವೇಕ್ಖಿತಾ ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ॥

"ಏವಂ ವಿಹಾರಿಮಾತಾಪಿಂ, ಸನ್ತವುತ್ತಿಮನುದ್ಧತಂ।
ಚೇತೋಸಮಥಸಾಮೀಚಿಂ, ಸಿಕ್ಖಮಾನಂ ಸದಾ ಸತಂ।
ಸತತಂ ಪಹಿತತ್ತೋತಿ, ಆಹು ಭಿಕ್ಖುಂ ತಥಾವಿಧ"ನ್ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ದ್ವಾದಸಮಂ।

೧೩. ಲೋಕಸುತ್ತಂ

೧೧೨. ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ, ವುತ್ತಮರಹತಾತಿ ಮೇ ಸುತಂ -

"ಲೋಕೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋಃ ಲೋಕಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ। ಲೋಕಸಮುದಯೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಃ ಲೋಕಸಮುದಯೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಹೀನೋ। ಲೋಕನಿರೋಧೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ,

ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ; ಲೋಕನಿರೋಧೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ; ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಭಾವಿತಾ।

"ಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಮಾರಕಸ್ಸ ಸಬ್ರಹ್ಮಕಸ್ಸ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಪಜಾಯ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ ಯಸ್ಮಾ ತಂ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಯಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರತ್ತಿಂ ತಥಾಗತೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ಯಞ್ಚ ರತ್ತಿಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಯಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಭಾಸತಿ ಲಪತಿ ನಿದ್ದಿಸತಿ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಥೇವ ಹೋತಿ ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಯಥಾವಾದೀ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತೋ ತಥಾಕಾರೀ, ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ, ಇತಿ ಯಥಾವಾದೀ ತಥಾಕಾರೀ ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಸದೇವಕೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಸಮಾರಕೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಕೇ ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಪಜಾಯ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ತಥಾಗತೋ ಅಭಿಭೂ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥುದಸೋ ವಸವತ್ತೀ, ತಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅವೋಚ। ತತ್ಥೇತಂ ಇತಿ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಸಬ್ಬಲೋಕಂ [ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩)] ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಯಥಾತಥಂ।
ಸಬ್ಬಲೋಕವಿಸಂಯುತ್ತೋ, ಸಬ್ಬಲೋಕೇ ಅನೂಪಯೋ [ಅನುಸಯೋ (ಸೀ॰), ಅನುಪಯೋ (ಸ್ಯಾ॰)]॥

"ಸ ವೇ [ಸಬ್ಬೇ (ಸಬ್ಬತ್ಥ) ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ] ಸಬ್ಬಾಭಿಭೂ ಧೀರೋ, ಸಬ್ಬಗನ್ಥಪ್ಪಮೋಚನೋ।
ಫುಟ್ಠಾಸ್ಸ ಪರಮಾ ಸನ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಕುತೋಭಯಂ॥

"ಏಸ ಖೀಣಾಸವೋ ಬುದ್ಧೋ, ಅನೀಘೋ ಛಿನ್ನಸಂಸಯೋ।
ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತೋ, ವಿಮುತ್ತೋ ಉಪಧಿಸಙ್ಖಯೇ॥

"ಏಸ ಸೋ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧೋ, ಏಸ ಸೀಹೋ ಅನುತ್ತರೋ।
ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತಯಿ॥

"ಇತಿ ದೇವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ, ಯೇ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ।
ಸಙ್ಗಮ್ಮ ತಂ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಹನ್ತಂ ವೀತಸಾರದಂ॥

"ದನ್ತೋ ದಮಯತಂ ಸೇಟ್ಠೋ, ಸನ್ತೋ ಸಮಯತಂ ಇಸಿ।
ಮುತ್ತೋ ಮೋಚಯತಂ ಅಗ್ಗೋ, ತಿಣ್ಣೋ ತಾರಯತಂ ವರೋ॥

"ಇತಿ ಹೇತಂ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಹನ್ತಂ ವೀತಸಾರದಂ।
ಸದೇವಕಸ್ಮಿಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ನತ್ಥಿ ತೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ॥

ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ಭಗವತಾ, ಇತಿ ಮೇ ಸುತನ್ತಿ। ತೇರಸಮಂ।

ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ತಸ್ಸುದ್ದಾನಂ -

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುಲಭಾ [ಬ್ರಾಹ್ಮಣಚತ್ತಾರಿ (ಸಬ್ಬತ್ಥ)] ಜಾನಂ, ಸಮಣಸೀಲಾ ತಣ್ಹಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ।
ಬಹುಕಾರಾ ಕುಹಪುರಿಸಾ [ಕುಹನಾ (ಸ್ಯಾ॰)], ಚರ ಸಮ್ಪನ್ನ ಲೋಕೇನ ತೇರಸಾತಿ॥

ಸುತ್ತಸಙ್ಗಹೋ -

ಸತ್ತವೀಸೇಕನಿಪಾತಂ, ದುಕ್ಕಂ ಬಾವೀಸಸುತ್ತಸಙ್ಗಹಿತಂ।
ಸಮಪಞ್ಞಾಸಮಥತಿಕಂ, ತೇರಸ ಚತುಕ್ಕಞ್ಚ ಇತಿ ಯಮಿದಂ॥

ದ್ವಿದಸುತ್ತರಸುತ್ತಸತೇ, ಸಙ್ಗಾಯಿತ್ವಾ ಸಮಾದಹಿಂಸು ಪುರಾ।
ಅರಹನ್ತೋ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಯಾ, ತಮಾಹು ನಾಮೇನ ಇತಿವುತ್ತನ್ತಿ॥

ಇತಿವುತ್ತಕಪಾಳಿ ನಿಟ್ಠಿತಾ।